

Hur gör vi med barnen?

En kvalitativ studie om socialsekreterares syn på barnperspektivet
inom ekonomiskt bistånd

Suzanne Boström och Farida Tantt

Institutionen för social arbete

Examensarbete 15 hp

Socialt arbete

Socionomprogrammet

Vårterminen 2019

Handledare/Supervisor: Francesca Östberg

English title: What about the kids? A qualitative study of social
workers view of a child perspective within social assistance

Stockholms
universitet

Titel: Hur gör vi med barnen? En kvalitativ studie om socialsekreterares syn på barnperspektivet inom ekonomiskt bistånd

English title: What about the kids? A qualitative study of social workers view of a child perspective within social assistance

Författare: Suzanne Boström och Farida Tantt

Abstract

In previous research the lack of usage of a child perspective and child participation has been a recurring theme. The purpose of this study is to examine the usage of a child perspective within social assistance where the target group is adults and the main goal of the work is to support households to self-sufficiency. This study's aim is to further highlight the presence of a child perspective, child participation and how social workers collaborate with other units within matters concerning children. This qualitative study has used research interviews as it's data collecting method, the empirical material consists of interviews with six social workers who all work within one social assistance unit at a social services office. The results show the difficulties of defining what it means to practice a child perspective within one's work. It also puts focus on the dilemma of wanting to practice a child perspective and their increased participation, versus how the respondents view their task as social workers within social assistance. The conclusions of this study further raise a question on how children's participation and a child perspective can be integrated into the practical work of social assistance.

Keywords

Social assistance, child perspective, child participation, social worker

Nyckelord

Ekonomiskt bistånd, barnperspektiv, barns delaktighet, socialsekreterare

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Problemformulering	2
1.2 Syfte	2
1.3 Frågeställningar	3
2. Bakgrund	3
2.1 Barnkonventionens väg till svensk lag	3
3. Begreppsdefinition	4
3.1 Barn	4
3.2 Barnperspektiv	4
4. Forskningsöversikt	5
4.1 Sökprocessen	5
4.2 Kunskapsområdet	6
4.2.1 Ekonomins påverkan på barn	6
4.2.2 Barnperspektivet	7
4.2.3 Trepartsförhållandet	7
4.2.4 Barn som aktör, objekt och subjekt	8
4.2.5 Svårigheter i att tillämpa ett barnperspektiv	10
4.2.6 Ekonomiskt bistånd och barnperspektivet	10
4.2.7 Samverkan inom Individ- och familjeomsorgen	12
4.3 Sammanfattning av forskningsfältet	14
5. Teoretiska perspektiv	15
5.1 Shiers delaktighetsmodell	16
5.1.1 Tre steg av engagemang	16
5.1.2 Fem nivåer av delaktighet	16
5.2 Organisationsteori - Samverkan utifrån styrning, struktur och samsyn	18
5.2.1 Styrning, struktur och samsyn	19
6. Forskningsmetod	20
6.1 Kvalitativ metod	20

6.2	Datainsamlingsmetod	21
6.3	Urval	21
6.4	Analysmetod och databearbetning	22
6.5	Avgränsning	24
6.6	Etik	24
6.7	Validitet, tillförlitlighet och överförbarhet	25
7.	Resultat och analys	26
7.1	Barnperspektivet: tomt begrepp	27
7.2	Arbetet med barnperspektivet	28
7.2.1	Bristen på verktyg	28
7.2.2	Ansvar för barns situation	30
7.2.3	Barns närvaro påverkar handläggningen	32
7.2.4	Lätt att glömma bort barn	33
7.2.5	Organisatoriska hinder för att upprätthålla ett barnperspektiv	34
7.3	Förutsättningar och hinder för barns delaktighet	34
7.3.1	Socialekreterares få möten med barn	34
7.3.2	Barn ska slippa ta ansvar	37
7.4	Samverkan ger konsekvenser för kommunikation och återkoppling	39
8.	Diskussion	42
9.	Referenslista	46
10.	Bilaga 1 – Intervjuguide	51
11.	Bilaga 2 - Samtyckesbrev	55
12.	Bilaga 3 - Informationsbrev	56

1. Inledning

År 1990 ratificerade Sverige barnkonventionen, detta innebär att barnkonventionen är juridiskt bindande. I artikel 3 i barnkonventionen framkommer att i första hand ska barnets bästa beaktas vid alla åtgärder som berör barn inom både offentliga och privata sociala myndigheter, välfärdsinstitutioner, domstolar och lagstiftande organ (UNICEF Sverige, 2009). Principen om barnets bästa och att anlägga ett barnperspektiv inom socialt arbete har förts in i svensk lagstiftning i bland annat SoL 1 kap. §2 om socialtjänstens mål och som lyder *“Vid åtgärder som rör barn ska barnets bästa särskilt beaktas”* (SFS 2001:453). Trots att principen om barnets bästa och ett barnperspektiv förts in i SoL har regeringen ännu inte lyckats tillgodose barns rättigheter fullt ut och Sverige har fått kritik från FN om brister inom både lagstiftning och praxis att implementera barnkonventionen. Från och med 1 januari år 2020 föreslår Regeringen att barnkonventionen ska börja gälla som svensk lag (Regeringen, 2018; UNICEF Sverige, u.å.).

I barnkonventionen (UNICEF Sverige, 2009) och Socialtjänstlagen (SFS 2001:453) framkommer att barnets bästa är en princip som bör genomsyra arbetet inom socialtjänsten. Dock beskriver bland annat Socialstyrelsen (2015) att det finns brister inom arbetet med barnperspektivet, vilket lett till att Socialstyrelsen fick i uppdrag av regeringen att undersöka hur en använder sig av barnperspektivet i arbetet. Cederborg (2012) belyser även att det varken inom socialtjänsten, migrationsverket eller rättsväsendet genomförs barnperspektiv-analyser i tillräckligt stor utsträckning som belyser barns livsvärld, utsagor, livsvillkor och konsekvenser av hur beslut påverkar barn.

Det finns, som belysts ovan, en brist i att anlägga ett barnperspektiv inom socialtjänstens myndighetsutövning som berör klientgruppen barn. Trots att regeringen har uttryckt att barnperspektivet ska tas i beaktande i alla ärenden, även när det är föräldrar som ansöker om olika former av bistånd hos socialtjänsten (Lindholm, 2014). Barn som har föräldrar som mottar ekonomiskt bistånd påverkas av familjens ekonomiska situation. Under barndomen upplever dessa barn bland annat en social exkludering, stress och begränsningar i aktiviteter kopplade till familjens ekonomi. Dessa barn har även en ökad risk för att i vuxen ålder

utveckla bland annat psykisk och fysisk ohälsa, kriminalitet och missbruk (Stranz & Wiklund, 2014; Ringbäck, Weitoft, Hjern, Batljan & Vinnerljung, 2008; Lindblom, 2016). Enligt Bergmark (2013) har försörjningsstödet urholkats successivt med tiden, samtidigt som antalet långvariga bidragstagare har ökat. Skillnaderna mellan bidragstagarna och resten av befolkningen har ökat över tid, då utvecklingen av riksnormen inte har följt den allmänna standardutvecklingen enligt författaren. Utvecklingen av ekonomiskt bistånd över tid, det långvariga bidragstagandet och riksnormens utformning kan ge konsekvenser för barn i hushåll som mottar ekonomiskt bistånd.

Det finns även svårigheter i att tillämpa barnperspektivet i socialt arbete som enligt Lindholm (2014), Hultman (2012) och Cederborg (2012) kan bero på att metoden för att tillämpa perspektivet inte är fastslagen, utan bör anpassas till det individuella barnet och dess situation. Svårigheterna kan härledas till att det inte finns ett enhetligt sätt att tillämpa ett barnperspektiv på, för att det råder förvirring över definitionen av barnperspektivet, barnets perspektiv och barnets bästa samt att vägledningen kring detta är begränsad. Att använda sig av ett barnperspektiv i sitt arbete inom socialtjänsten är således inte helt okomplicerat.

1.1 Problemformulering

Utifrån den begränsade forskningen om hur barnperspektivet tillämpas i socialtjänstens verksamheter som inte riktar sig till barn och svårigheterna att arbeta med ett barnperspektiv som socialsekreterare, kommer följande studie att fokusera på socialsekreterare som inte arbetar med målgruppen barn, men som fattar beslut som påverkar barn. Detta är relevant att undersöka inom enheten för ekonomiskt bistånd, då barnperspektivet ska genomsyra allt arbete inom socialtjänsten samt tillämpas inom alla ärenden som berör barn.

1.2 Syfte

Syftet med studien är att skapa en förståelse för hur socialsekreterare som arbetar i socialtjänstens verksamheter som inte riktar sig till barn som målgrupp, men där barn ändå är närvarande, tar hänsyn till och har ett barnperspektiv. Studien syftar även till att undersöka i vilken utsträckning barn är delaktiga i arbetet inom ekonomiskt bistånd och hur enheten samverkar med andra enheter för att ha ett barnperspektiv.

1.3 Frågeställningar

Denna studie syftar till att besvara följande frågeställningar:

- Hur definierar socialsekreterare barnperspektiv och på vilket sätt tar de hänsyn till barnperspektivet i sitt arbete inom enheten för ekonomiskt bistånd?
- Hur möjliggör socialsekreterare inom ekonomiskt bistånd barns delaktighet i sitt arbete?
- Hur samverkar socialsekreterare inom ekonomiskt bistånd med andra enheter i arbetet som rör barn?

2. Bakgrund

2.1 Barnkonventionens väg till svensk lag

År 1990 ratificerade Sverige barnkonventionen och år 1993 inrättades Barnombudsmannen som är en statlig myndighet med uppgiften att vara en företrädare för barns rättigheter samt intressen utifrån FN:s barnkonvention. Från 1990-talet och framåt genomförs inskrivningar av barnkonventionens artiklar i svensk lag av bland annat artikel 3 och artikel 12. Under slutet av 1990-talet antar Sverige en strategi för FN:s konvention om barns rättigheter och år 2002 samt 2007 skriver Sverige under två av tilläggsprotokollen till barnkonventionen. Under år 2010 antas en ny strategi som syftar till att stärka barnets rättigheter i Sverige som ersätter den förra. Strategin vänder sig till både statliga och kommunala aktörer som har i uppgift att tillförsäkra barns rättigheter i alla delar av sina verksamheter. Det har tagit nästan 30 år innan riksdagen fattat beslut om att göra barnkonventionen till svensk lag och från 1 januari 2020 kommer barnkonventionen börja gälla som svensk lag (Barnombudsmannen, 2019; Barnombudsmannen, u.å.).

I en skrift om barnkonventionen definierar Barnombudsmannen olika begrepp relaterade till konventionen. Ett av begreppen är barnperspektivet som beskrivs utgå från vuxnas syn på barn, barndomen samt dess villkor, men bygger även på vuxnas egna upplevelser och erfarenheter. Det beskrivs även finnas ett mer generellt barnperspektiv i samhället, som bland annat uttrycks genom lagstiftningar, attityder och normer. Medan barnets perspektiv utgår från barns egen syn på sin livssituation, sin omvärld och kan förändras under ett barns

uppväxt. För att belysa detta perspektiv krävs att barn får komma till tals och att vuxna lyssnar till barns utsagor. Ett tredje begrepp som nämns är barnrättsperspektivet som innebär att en har barnkonventionen som utgångspunkt i alla frågor som berör barn, samt att arbetet minst ska genomsyras av de fyra grundprinciperna i barnkonventionen för att perspektivet ska vara uppfyllt (Barnombudsmannen, 2019).

De fyra grundprinciperna i barnkonventionen består av artikel 2, artikel 3, artikel 6 och artikel 12. Artikel 2 innebär att alla barn har lika värde och har samma rättigheter, artikel 3 att barnets bästa ska beaktas vid alla beslut som rör barn, artikel 6 att varje barn har rätt till liv och utveckling och artikel 12 att varje barn har rätt att uttrycka sin mening och få den respekterad (Barnombudsmannen, 2019).

3. Begreppsdefinition

3.1 Barn

I denna studie som tar upp barnperspektivet är barn en viktig del. När barn nämns i studien baseras detta på definitionen som finns i barnkonventionens första artikel och i Socialtjänstlagen 1 kap. §2. Denna definition innebär att begreppet barn avser alla människor som är under 18 år (UNICEF, 2009; SFS 2012:776).

3.2 Barnperspektiv

Barnperspektivet som är studiens centrala utgångspunkt har en tudelad begreppsförklaring som studien baserar sin förståelse av barnperspektivet på. Dessa två delar är barnperspektiv och barnets perspektiv, med barnperspektiv menas att en utgår från vuxnas syn på barn, i detta ingår även samhällets barnperspektiv. Med barnets perspektiv menas barns egen syn på sin livssituation och i vilken utsträckning barnet själv kommer till tals (Barnombudsmannen, 2019).

4. Forskningsöversikt

4.1 Sökprocessen

I sökningen av tidigare forskning har databaserna EBSCO Discovery service (EDS), ERIC, Wiley online library, ProQuest och Artikelsök används för att söka efter vetenskapliga artiklar. I sökprocessen har artiklar som är kollegialt granskade valts i första hand. Andra källor som FoU-dokument och rapporter som författats av myndigheter och organisationer har även inkluderats, då forskning på högre nivå är begränsad inom området och vi anser att de är relevanta att ta med för att få en bild av forskningsfältet. I den tidigare forskningen har vi uppmärksammat att det finns forskare som återkommer och är framstående inom forskningsområdet och därefter sökt efter fler verk de publicerat. Vi har även sökt tidigare forskning utifrån andra examensarbeten, rapporter och vetenskapliga artiklars referenslistor inom forskningsfältet.

Urvalsprocessen vid sökning av tidigare forskning har baserats på olika kriterier. Dessa har bland annat varit utifrån år, språk samt forskningsområde. Vi har avgränsat urvalet genom att enbart ta med forskning som är från 2000-talet och framåt baserat på att forskningen ska vara relevant på fältet i nutid, samt utifrån att äldre forskning kan vara mindre relevant på grund av förändringar som kan ha skett inom forskningsfältet. En annan avgränsning i sökprocessen är att vi sökt efter forskning skriven på engelska eller svenska då vi behärskar dessa två språk och för att underlätta sållandet av forskning. Litteratursökningen har även genomförts utifrån ett urval av forskning som finns inom det sociala arbetets forskningsfält med fokus på myndigheter och socialt arbete, vilket exempelvis exkluderat barnperspektiv inom idrott, baserat på att undersökningsområdet i denna studie är relaterat till socialt arbete och myndighetsarbete.

De sökord som använts under sökprocessen är: child perspective, social work, best interest of the child, Sweden, social worker, UN convention on the rights of the best interest of the child, UNCRC, social assistance, child protection services, participation, collaboration. Sverige, barnperspektiv, socialtjänsten, socialarbetare, ekonomiskt bistånd, försörjningsstöd, barnrättsperspektiv, barnets bästa, barnkonventionen, delaktighet, samverkan, samverkan socialtjänst.

4.2 Kunskapsområdet

4.2.1 Ekonomins påverkan på barn

Stranz och Wiklund (2014) fick på uppdrag av UNICEF genomföra en forskningsöversikt kring ensamstående mödrar med försörjningsstöd, deras barns situation och hur de påverkas av att växa upp i dessa familjer. I rapporten beskrivs barnen ha en ökad risk för att utveckla bland annat psykisk och fysisk ohälsa, kriminellt beteende och missbruk som vuxna. Detta konstaterar även Ringbäck Weitoft, Hjern, Batljan och Vinnerljung (2008) i sin nationella kohortstudie genomförd i Sverige där de studerat utfallet av sociala- och hälsoaspekter hos barn som växt upp i familjer som mottagit försörjningsstöd och familjer som varit låginkomsttagare och Lindblom (2016) i sin litteraturstudie för FoU-Nordost. Stranz och Wiklunds (2014) forskningsöversikt och Lindbloms (2016) litteraturstudie lyfter att barns livsvillkor här och nu påverkas av familjens ekonomiska situation genom exempelvis känslor av utanförskap, ekonomisk stress och begränsningar i vardagen samt att barnen har ökad risk för att anmälas till sociala barnavården.

Näsman, Ponton von Greber och Fernqvist (2012) undersökte barns upplevelse av att leva i ekonomisk utsatthet i sin intervjustudie med barn som var i åldrarna sex till sjutton år och som levde i ekonomisk utsatthet. De lyfter att barn som lever i ekonomisk utsatthet är medvetna om familjens ekonomiska situation och att de skapar olika strategier för att hantera och anpassa sig till familjens begränsade ekonomi. Barnen beskrev i studien att de upplevde sig själva som en belastning för familjens ekonomi och kände en oro för föräldrarnas situation men även skamkänslor. Författarna konstaterar även att familjens ekonomi påverkar barnen i skolan och på fritiden genom att de inte kunde delta i skolaktiviteter eller normala aktiviteter med jämnåriga på fritiden som krävde ekonomiska resurser. En av strategierna barnen använde sig av var självexkludering där de valde att exkludera sig från gemenskapen framför att riskera att familjens situation upptäcktes, vilket påverkade relationerna till jämnåriga.

Stranz och Wiklund (2012) har genomfört en enkätundersökning baserat på ett slumpmässigt urval med ensamstående mödrar som någon gång under 2007 mottagit försörjningsstöd i Stockholm, Malmö eller Göteborg. Deras studie belyste inkomstnivåerna inom gruppen ensamstående mödrar, där barnperspektivet i bedömningen av bistånd till ensamstående

mödrar kritiseras, då en stor andel av dessa barn riskerar att inte uppnå en skälig levnadsnivå. Utifrån studiens resultat belyser Stranz och Wiklund vikten av att uppmärksamma situationen för barn som lever med föräldrar som mottar ekonomiskt bistånd, utifrån den forskning som finns kring riskerna som barnen kan utsättas för. Vikten av att fokusera på barn i ekonomisk utsatthet lyfter även Åkerlund (2017) i en FoU-rapport som baseras på fem fokusgruppsintervjuer med 27 socialsekreterare, hembesökare och personal med ledningsfunktion i två södertörnskommuner.

4.2.2 Barnperspektivet

Något som återkommit i studierna som granskats är att en skillnad på barnperspektiv och barnets perspektiv. Hultman (2012) studerar i sin artikel socialtjänstens skriftliga utredningar och använder sig av artikel 3 och artikel 12 i barnkonventionen, för att skilja på barnperspektiv och barnets perspektiv. Artikel 3 innebär att socialsekreterare alltid ska se till att utgå från barnets bästa, detta menar hon är vuxnas perspektiv på vad som är bäst för barnet, alltså barnperspektiv. Medan den andra delen, barnets perspektiv syns i artikel 12 och tar upp barns rätt att fritt uttrycka sina egna åsikter i frågor som rör dem och att barns åsikter ska tillmätas betydelse, utifrån deras ålder och mognad. Cederborg (2012) utgår i sin artikel från tidigare forskning om barnperspektiv i myndighetsutövning inom socialtjänsten, migrationsverket och rättsväsendet. Hon belyser att barnets bästa och barnperspektivet handlar om en tolkning hos enskilda socialsekreterare och att det är flerdimensionellt, perspektivet innefattar vuxnas syn på barn, samhällets syn på barn samt barnets egen syn på sin livssituation. Medan Halldén (2003) urskiljer sig från den andra tidigare forskningen i definitionen och innebörden av ett barnperspektiv. Hon beskriver att barnperspektivet är bredare än enbart barns perspektiv, samt att det innefattar både att fånga barns utsagor och sedan tolka dessa som forskare i ett sammanhang. En annan skillnad som Halldén (2013) belyser är att tolkningen av barnperspektivet påverkas av kontext och tidsepok, att det kan tolkas olika över tid.

4.2.3 Trepartsförhållandet

Leviner (2012) lyfter i sin artikel som undersöker socialtjänstens barnskyddsansvar utifrån en rättsvetenskaplig och kvalitativ metod att det finns ett trepartsförhållande mellan vårdnadshavare, barn och myndigheter inom barnskyddsområdet. Det beskrivs kunna uppstå intressekonflikter mellan de tre parterna, genom att föräldrar och socialtjänsten inte är överens om insatser till barnet. Socialtjänsten beskrivs i studien hamna i en svår

avvägningssituation genom att de å ena sidan har ett barnskyddsansvar enligt barnkonventionen, medan de å andra sidan ska respektera föräldrars rätt i sin roll som vårdnadshavare och som vill skydda barnet mot myndighetsövergrepp i det svenska familjestödsorienterade systemet. En viktig poäng som Leviner (2012) och Ponnert (2015) lyfter är att socialtjänsten i arbetet med barn är benägna att ha ett familje- och föräldraperspektiv, vilket gör att föräldrarnas förmåga och anspråk är mer i fokus än barnets behov av stöd. Det är först när barnets egen problematik står i fokus som de är i centrum enligt författarna.

Hollander (2005) menar att föräldrar ofta tenderar att bli i fokus inom socialtjänsten. Hon beskriver i enlighet med Leviner (2012) och Ponnert (2015) att det är ett välkänt problem att barn som är föremål för utredning försvinner i utredningsmaterialet. Reyneart, Bouverne-De Bie och Vandeveld (2009) lyfter i sin diskursiva granskning av 107 kollegialt granskade forskningsartiklar om barns rättigheter ett tema som kan relateras till spänningsförhållandet mellan barn och föräldrars rättigheter. De beskriver att det skett ett skifte i och med att barn som rättighetsbärare blir allt mer uppmärksammat, vilket innebär att det blir svårt i det praktiska arbetet och i tillämpning av lagstiftningen att ta hänsyn till alla parter på ett sätt som gynnar dem.

4.2.4 Barn som aktör, objekt och subjekt

Reyneart, Bouverne-De Bie & Vandeveldes (2009) studie undersöker den akademiska diskursen som råder om barns rättigheter i en genomgång av granskade forskningsartiklar. Författarna belyser att en stor del av diskursen som råder om barns rättigheter inom barnrättsområdet sedan upprättandet av barnkonventionen är bilden av det kompetenta barnet som kan agera aktör, för att ersätta bilden av barn som sårbara objekt. Rasmusson (2006) skriver också, i sin kvalitativa fallstudie vars datainsamlingsmetod var forskningsintervjuer, om dilemmat mellan att ha ett objektperspektiv och ett aktörsperspektiv som återfinns i barnkonventionens barnsyn. Objektperspektivet innebär att barnet ses som ett objekt som är i behov av omsorg och skydd, medan aktörsperspektivet innebär att barnet istället ses som ett aktivt subjekt, en kompetent aktör och medskapare i sin utveckling. Aktörsperspektivet kan enligt författaren innebära att en lägger ett för stort ansvar på barnet att själv föra sin talan, vilket ställs emot att barnet inte blir tillräckligt delaktiga genom att det ses som ett sårbart objekt och blir ett dilemma.

Hultman syftade i sin avhandling (2013) till att fördjupa kunskapen om hur socialtjänsten synliggör barns fysiska och psykiska hälsa, men även barns egna upplevelser i barnavårdsutredningar. Studien använder sig av både en kvantitativ och en kvalitativ ansats i studiens fyra delstudier. Författarens empiri består av dokument från 272 utredningar inom familj- och individomsorgen i vad som beskrivs som en mellanstor kommun i Sverige. Hon betonar konsekvenser som finns i att kartlägga barns behov, beteende och utveckling utifrån andras beskrivningar, då det är omöjligt att veta hur barn påverkas av sin omgivning. Framställningen av barnets perspektiv genom andra kan således ge konsekvensen att förståelsen för barns behov av stöd i socialt arbete begränsas. Hennes slutsatser är i linje med det som Ponnert (2015) kommer fram till att barns delaktighet och roll som subjekt bör stärkas. Ponnert (2015) analyserar och diskuterar principen om barnets bästa med ansatsen att utveckla en teoretisk modell för att bidra till förståelsen av dilemman i tolkningen av barnets bästa i sin artikel. Hon belyser även att det tolkningsutrymme som finns kring principen möjliggör problematiska översättningar av den i det praktiska arbetet. Författaren ser på betraktandet av barn som kompetenta subjekt vars röster tillmäts betydelse som nyckeln till ökad delaktighet. Betraktandet av barn som kompetenta subjekt är något som även Bijleveld, Dedding och Bunders-Aelens (2015) tar upp i sin litteraturöversikt som förutsättning för barns delaktighet inom den sociala barnvården.

Ett återkommande tema i tidigare forskning är hinder kring barns delaktighet inom den sociala barnvården. Bijleveld, et al. (2015) resultat visade att det fanns tillfällen när socialarbetarna ansåg att barns delaktighet var olämplig och härledde detta till vuxnas syn på barn som sårbara. De största hinder som författarna identifierade mot barns delaktighet var organisatoriska faktorer som tidsbrist och fokus på att skydda barnen från bördan som följer med delaktighet i beslutsfattande. Medan Vis, Holtan och Thomas (2010) i sin enkätstudie med socialarbetare och studenter undersökt hinder för barns delaktighet inom barnvården i Norge. Författarna lyfter skydda barn från delaktighet som hinder vilket stämmer överens med Bijleveld et al. (2015) slutsatser. Vis et al. (2010) belyser även kommunikationssvårigheter och att barns delaktighet inte förespråkades eller ansågs nödvändigt som hinder för barns delaktighet.

Berrick, Dickens, Pösö och Skivenes (2015) undersökte barns delaktighet i barnvården i en tvärnationell enkätstudie med socialarbetare från USA, England, Finland och Norge. Resultatet visar att socialarbetarna anser det som viktigt att göra barn delaktiga vilket även

Bijleveld et al. (2015) belyser i sin studie. Berrick et al. (2015) kommer även fram till att det ju äldre barn är desto mer blir dem delaktiga i länderna. Trots riktlinjer kring barns delaktighet som fanns i de nordiska länderna och England visade inte resultatet att barns delaktighet var högre där än i de andra länderna i studien. Berrick et al. (2015) belyser även att det finns stora skillnaderna i det praktiska arbetet med barns delaktighet samt att det finns ett stort handlingsutrymme för implementeringen av delaktigheten på en lokal nivå.

4.2.5 Svårigheter i att tillämpa ett barnperspektiv

Leviner (2012) beskriver i sin artikel att principen om barnets bästa och barns rätt till att uttrycka sin röst är grundläggande inom arbetet med att skydda utsatta barn utifrån ett rättsligt perspektiv, men att innebörden av dessa principer är oklara. Oklarheter i innebörden av barnets bästa och barnperspektivet skapar även oklarheter och svårigheter i tillämpningen inom socialtjänsten. Hollander (2005) och Ponnert (2012) beskriver att en förklaring till de dilemman som finns i praktiken med att tolka och använda barnets bästa och ett barnperspektiv är Socialtjänstlagens utformning som ramlag. Ramlagar är lagar som inte innehåller detaljregler och entydiga definitioner, utan allmänna riktlinjer.

Inom socialtjänstens arbete med barnperspektivet anges att barnperspektivet inte haft tillräckligt genomslag inom det kommunala arbetet när de utretts hur inkommerad barnkonvention är i Sverige. Ett stort ansvar för hur barnkonventionen implementeras och används i Sverige ligger på kommunerna, att kommunerna fungerar så olika och har en varierad utformning och autonomi kan således bidra till skillnader i kommunerna (Motion 2017/18:4101).

4.2.6 Ekonomiskt bistånd och barnperspektivet

Hur barnperspektivet används inom det kommunala sociala arbetet har inom myndigheter internt ifrågasatts och undersökts, problematiken kring hur barnperspektivet används inom socialtjänsten är alltså något som myndigheterna själva är medvetna om.

Ett återkommande resultat inom tidigare forskningen kring ekonomiskt bistånd är att barn uppfattas utifrån vuxnas perspektiv, från föräldrars utsagor, att det finns brister i att anlägga ett barnperspektiv och att socialarbetare nästan aldrig träffar barnen i familjer som mottar ekonomiskt bistånd. Detta belyser Åkerlund (2017) vilket även samstämmer med resultaten från Inspektionen för vård och omsorg (IVO) (2015) granskning under 2014–2015 som

utgick från socialtjänsten i tre svenska kommuner i syfte att stärka kommunernas arbete med barnperspektivet. Det är i linje med Socialstyrelsens (2015) kvalitativa studie som undersökt beaktandet av barnperspektivet inom handläggningen av ekonomiskt bistånd utifrån en dokumentanalys av kommunala riktlinjer, undersökning av personakter och en fokusgruppsintervju med personer som arbetar inom ekonomiskt bistånd i tre socialförvaltningar.

Enligt intervjupersonerna i Åkerlunds (2017) studie träffar inte de som arbetar inom ekonomiskt bistånd barn baserat på utgångspunkten att barn bör skyddas från att involveras i familjens ekonomi och mot kontakt med socialtjänsten. Detta framkom även i Näsman et al. (2012) intervjustudie med enhetschefer och socialsekreterare från olika kommuner som arbetar inom ekonomiskt bistånd. Respondenterna i studien deltog i en forskningscirkel med syftet att utveckla barnperspektivet inom ekonomiskt bistånd. Intervjupersonerna lyfte värdet av att ha barnsamtal i dessa ärenden för att garantera att barnets behov uppmärksammas och blir tillgodosedda. Respondenterna upplevde även att delaktigheten var problematisk i möten när barn agerar tolk åt sin förälder. En av kommunerna i studien använde sig av hembesök som möjlighet till att ha barnsamtal, vilket sågs som en fördel genom att handläggarna både fick träffa barnen och skapa sig en uppfattning av de materiella konsekvenser en familj får av att ha levt på försörjningsstöd en längre tid.

Trots att Socialstyrelsen (2013) har ett avsnitt om barnets bästa i sin handbok för ekonomiskt bistånd som betonar vikten av att synliggöra barn i arbetet med biståndsbedömning kom de i en senare rapport fram till att för att kunna integrera barnperspektivet i högre utsträckning, behövs ett tydligare mål för tillämpningen av det inom ekonomiskt bistånd. I Socialstyrelsens (2015) fallstudie menar de att om ett tydligt mål för arbetet med perspektivet ska kunna formuleras krävs ett fortsatt arbete med att utveckla stöddokument som manualer och checklistor för barnperspektivet vid handläggning av ekonomiskt bistånd. Resultatet visade att även vid beslut som sade sig inkorporera ett barnperspektiv i handläggningen av ärenden, hänvisade en ofta till att "barnperspektivet har beaktats", vilket författarna bedömde som otillräckligt för att bedöma hur en diskuterat barnperspektivet i ärenden som rör bistånd riktade till barn. Utifrån rapportens resultat föreslogs att vid ansökningar om bistånd riktade till barn behövs tydligare argument för beslut om bifall eller avslag. Denna brist i dokumentationen belyser även IVO (2015) i sin granskning.

Stridh (2010) undersökte på uppdrag av Malmö Stad barnperspektivet inom ekonomiskt bistånd med kvalitativa semistrukturerade intervjuer som metod. Urvalet bestod av föräldrar som anmälde sitt intresse att delta till socialrådgivare på en öppen verksamhet i Malmö Stad. Studien fokuserar på ett brukarperspektiv och brukares uppfattningar om socialtjänstens barnperspektiv inom ekonomiskt bistånd för ett utvecklingsarbete. Undersökningen visar en bild av att barnperspektivet i ekonomiskt bistånd brister enligt respondenterna, som menar att ett barnperspektiv är viktigt inom socialtjänsten för att de ska få ökade förutsättningar att kunna tillgodose sina barns behov.

Rauhut, Lingärde och Alander (2006) har vid Stockholms stads FoU-enhet inom projektet Kunskap, utveckling, lärande (KUL) utfört en undersökning och granskning av fattigdom, ekonomisk utsatthet och social utestängning bland barn genom en artikelgranskning och diskussion. Syftet med deras studie var att ta sig an barnfattigdom utifrån flera olika angreppspunkter. En del av studien ägnas till att studera hur socialtjänsten tillämpar barnkonventionen och barnets bästa praktiskt. Författarna beskriver att barnets bästa, och barnperspektivet som det innefattar, inte är nya inom svensk lagstiftning och ifrågasätter varför begreppen inte används mer vid handläggning av ekonomiskt bistånd. Författarna kommer fram till att barnets bästa har gått från att vara ett helt diffust begrepp, till mindre diffust inom socialtjänsten utifrån ansträngningar som har gjorts av Socialstyrelsen i form av allmänna råd. De belyser dock att i och med att allmänna råd inte är bindande är det en lång väg kvar tills barnperspektivet blir en riktlinje som skall följas av socialsekreterare och om barnkonventionen ska bli svensk lag.

4.2.7 Samverkan inom Individ- och familjeomsorgen

Flera studier inom området visar på en ökad specialiserings trend inom socialt arbete som ställer allt högre krav på samverkan. Grell, Ahmadi och Blom (2013) undersöker i en narrativ litteraturgranskning baserat på 81 texter hur organisationsstruktur påverkar klientarbetet inom socialtjänstens verksamheter och motsvarigheter internationellt. De utgår från organisationslösningarna specialisering, koordination, kollaboration och integrering som alla beskrivs ha både för- och nackdelar. Författarna konstaterar att socialtjänsten som organisationen är i behov av både specialiseringens och integreringens fördelar, men att det inte enbart finns ett sätt att kombinera dem utan det behövs göras utifrån lokala förutsättningar och baserat på målgruppens problematik inom organisationen. I en annan

studie har Grell, Ahmadi och Blom (2016) undersökt konsekvenser av organisatorisk specialisering inom individ och familjeomsorgen (IFO) genom enkäter och intervjuer. I denna studie lyfts att en av nackdelarna med specialisering bland annat är att det finns luckor idag som inte fångar upp klientens komplexa problematik, eftersom alla socialarbetare inte arbetar med all sorts problematik.

Morén, Blom, Lundgren och Perlinski (2010) undersöker socialsekreterares upplevelser av arbetsvillkor och insatser inom kommuner med specialisering, integrering och blandad organisationsform. Studien baseras på fokusgruppsintervjuer, enkäter och gruppintervjuer med 12 socialsekreterare inom tre kommuner. De konstaterar att olika organisationsformer utformar klientarbetet olika. Författarna belyser att samverkan inom olika organisationslösningar har olika syften. Syftet med samverkan inom specialiserade organisationer är att tillgodose en helhetssyn kring klienten, medan samverkan i integrerade organisationer är ett sätt att tillgodose behovet av en fördjupad kompetens hos socialarbetare. Författarna kommer liksom Grell et al. (2016) fram till att samverkan krävs för att uppnå den kompetens som en klient behöver möta hos socialarbetare.

Andersson, Bons, Bringlöv, Engwall, Östberg (2017) undersöker samverkan kring barn med funktionshinder som är i behov av stöd från både socialtjänstens individ- och familjeomsorgens barn och ungdomsenhet samt från enheten som arbetar med LSS. Rapporten baseras på fokusgruppsintervjuer utifrån två vinjetter med socialsekreterare som arbetar inom barn och ungdomsenheten och handläggare inom LSS i åtta kommuner. Författarna konstaterar att det finns en vilja att samverka, men att det finns brister i kommunikationen mellan enheterna. De belyser flera hinder för samverkan såsom avsaknad av aktivt ställningstagande från ledningen kring samverkan, ekonomi, lagstiftning och bristande kunskaper om varandras roller samt möjligheter. Samverkan beskrivs även som personbunden vilket gör den sårbar och att det blir problematiskt när grunden för samverkan baseras på personkännedom vid personalomsättning. Dessa hinder kopplas till att det saknas förutsättningar för samverkan utifrån bristande struktur och styrning inom kommunerna.

Andersson et al. (2017) lyfter även två kommuner där samverkan fungerar bra, här beskrivs några framgångsfaktorer vara; prioritering från ledningen, kunskap om enheternas arbete, gemensam informationsdelning, kommunikationsmöjligheter samt värdegemenskap mellan enheterna om syftet med samverkan som beskrivs vara att hjälpa klienten. Detta är i linje med

Enell och Denvalls (2018) resultat i deras kvalitativa intervju- och dokumentstudie som undersökt samverkansprojektet ”Barnens bästa i Braås” som arbetar för att förebygga ohälsa och social problematik bland barn. Författarna lyfter också en gemensam samsyn, ett gemensamt ansvar, tydlig ledning i alla nivåer, gemensamma utbildningar för personal i olika verksamheter som framgångsfaktorer för samverkan. Författarna lyfte även fördelar med lokalt utarbetade samverkansuppdrag och att en bör göra samverkansprojekt till ett delat samhällsansvar för professionella i verksamheter som berörs för största möjliga framgång.

4.3 Sammanfattning av forskningsfältet

Att tillämpningen av ett barnperspektiv och definitionen av barnperspektiv är tudelad och är svårtolkat är något som Leviner (2012), Hollander (2005), Cederborg (2012) och Ponnert (2015) belyser. Tolkningen av barnperspektivet beskrivs i tidigare forskning som en svårighet för tillämpningen, då det saknas vägledning i hur barnets bästa och barnperspektivet bör tolkas i det praktiska arbetet, dock beskrivs det även att det är upp till den enskilda socialsekreteraren att tolka dessa begrepp i varje enskilt beslut. Rasmusson (2006) och Reyneart et al. (2009) beskriver att det finns ett slags spänningsfält mellan att ha ett objektperspektiv och ett aktörsperspektiv på barn som återfinns i barnkonventionens barnsyn. Att stärka synen på barn som kompetenta aktörer och subjekt är något som Hultman (2013), Ponnert (2015) och Bijleveld et al. (2015) menar kan främja barns delaktighet. Dock finns det hinder mot delaktigheten som är kommunikationssvårigheter, organisatoriska faktorer, att skydda barn mot bördan som kommer med delaktigheten och att en inte anser att barns delaktighet är nödvändig (Vis et al., 2010; Bijleveld et al., 2015).

En återkommande slutsats från den tidigare forskningen är att socialtjänsten i beslut och insatser ofta har ett familje- eller föräldraperspektiv, som gör att barnperspektivet hamnar i bakgrunden. Åkerlund (2017), IVO (2015) samt Socialstyrelsen (2015) lyfter att det är vuxnas utsagor som används inom socialtjänsten för att bedöma barn situation, att socialsekreterare sällan träffar barn och att det finns en bristande dokumentation om barnperspektivet inom ekonomiskt bistånd. I tidigare forskning råder en konsensus att leva i en familj som mottar ekonomiskt bistånd eller lever i ekonomisk utsatthet påverkar barn negativt både under barndomen och i vuxen ålder samt att denna grupp barn är viktig att uppmärksamma (Stranz och Wiklund, 2014; 2012; Lindblom, 2016; Åkerlund, 2017; Näsman

et al., 2012; Ringbäck et al., 2008). Samverkan är en viktig del för att barn som behöver stöd från flera enheter inom socialtjänsten ska få sina behov tillgodosedda (Andersson et al. 2017).

Andersson et al. (2017), Grell et al. (2016) och Morén et al. (2010) tar i sin forskning upp att den ökade utvecklingen mot specialisering inom socialt arbete har lett till svårigheter i att möta klienters komplexa problematik. Det författarna kommer fram till innebär att det ställs högre krav på samverkan och att motverka hinder såsom att det saknas tydligt styrning, bristande kommunikation, bristande kunskaper om varandras roller och att samverkan blir personbunden. Framgångsfaktorerna med samverkan som Andersson et al. (2017) och Enell och Denvall (2018) lyfter handlar om förbättrad kommunikation, prioritering från ledningen, kunskap om enheternas arbete, gemensam informationsdelning och samsyn om syftet med samverkan.

I genomgången av tidigare forskning har det framkommit att det finns begränsad forskning om hur barnperspektivet tillämpas i socialtjänstens verksamheter som inte riktar sig till barn. Många som undersökt tillämpningen av barnperspektivet inom enheten för ekonomiskt bistånd är myndigheter som fått i uppdrag att uppmärksamma och belysa att det finns en problematik inom de egna verksamheterna att tillämpa ett barnperspektiv. Det behövs därför ytterligare forskning inom området.

5. Teoretiska perspektiv

I detta avsnitt kommer studiens teoretiska utgångspunkter att beskrivas som består av Shiers delaktighetsmodell och samverkan utifrån begreppen samsyn, struktur och styrning. De teoretiska valen är gjorda utifrån tidigare forskning samt utifrån studiens syfte och frågeställningar. I tidigare nationell forskning om den sociala barnavården förekommer organisationsteori och är relevant eftersom socialt arbete utförs i organisationer. Teorier kring barns delaktighet återfinns i stor del av den internationella forskningen om delaktighet. Valet av teoretiska perspektiv har även baserats på försök att hitta praktisknära perspektiv och begrepp för att kunna förstå socialarbetares uppfattning och användning av ett barnperspektiv i det dagliga arbetet.

5.1 Shiers delaktighetsmodell

Shier (2001) beskriver i sin artikel *Pathways to participation: openings, opportunities and obligations* en ny modell för att öka barns delaktighet som utgår från artikel 12 i barnkonventionen. Modellen baseras på fem nivåer av delaktighet och tre steg av engagemang som är ett alternativ till Roger Harts delaktighetsstege.

5.1.1 Tre steg av engagemang

Inom varje nivå beskrivs det att individer och organisationer kan vara olika engagerade i delaktighetsprocessen och Shier har delat engagemanget i tre steg som underlättar identifieringen av engagemangets grad. Dessa tre steg är *öppningar, möjligheter och skyldigheter*. Till dessa tre steg finns ett frågebatteri om femton frågor som möjliggör för den professionella att avgöra vilken position hen har samt hur hen ska uppnå nästa steg. *Öppningar* är första steget och beskrivs uppstå på varje nivå när de professionella bestämmer sig för att arbeta på nivån genom personligt engagemang eller vid val av specifikt arbetssätt. Det andra steget är *möjligheter* som etableras när professionella eller organisationen möter de behov som krävs för att arbeta på nivån. De behov som finns kan vara resurser, kunskap och erfarenhet samt utveckling av nya metoder för att genomföra uppgifter. Sista steget *skyldigheter* uppnås när ett särskilt arbetssätt integreras i organisationen och det blir en skyldighet för de professionella att arbeta utifrån nivån (Shier, 2001).

5.1.2 Fem nivåer av delaktighet

Nedan kommer de fem nivåerna i Shiers delaktighetsmodell och hur de tre stegen av engagemang kan uppnås för att nå nästa nivå beskrivas. Den första nivån innebär att barn blir lyssnade till vilket innebär att när barn själva väljer att uttrycka sin åsikt om något lyssnar ansvariga vuxna till barnet, men inget krävs från organisationens sida om inte barnet väljer att uttrycka sin åsikt. Utifrån de tre stegen av engagemang innebär det första steget att professionella är beredda att lyssna på barnet, steg två innebär att det ges möjligheter för professionella att lyssna till barnen på exempelvis en tyst plats eller att andra kollegor täcker upp när någon är sjuk. Det sista steget uppnås genom att lyssna till barn blir en skyldighet inom organisationen för alla anställda. Nivå två innebär att barn får stöd för att uttrycka sina åsikter och synpunkter vilket enligt Shier (2001) kräver att de vuxna som arbetar med barn agerar positivt för att uppmuntra och skapa möjligheter för barn att på ett öppet och tillförlitligt sätt uttrycka sina åsikter. Första steget av engagemang är att organisationen och

professionella är öppna för att motta barns åsikter medan steg två belyser de aktiviteter och idéer som organisationen har för att möjliggöra för barn att uttrycka sina åsikter. Shier (2001) beskriver att det bör ingå åldersanpassade samtalsmetoder, kunskaper om kommunikation med barn som har olika svårigheter och andra modersmål i organisationen, vilket också ställer krav på att professionella tränar på dessa metoder för att uppnå delaktigheten. Det sista steget kräver även att metoderna inkluderas i organisationens policy och riktlinjer.

Nivå tre innebär att barns synpunkter och åsikter tas i beaktande i organisationens beslutsfattande. Denna nivå är bindande att följa för de myndigheter och organisationer som har godkänt eller skrivit under barnkonventionen och framgår ur artikel 12 i konventionen. Shier (2001) lyfter att beakta barns synpunkter i beslutfattande inte innebär en skyldighet att fatta beslut utifrån barns önskemål eller att väga in alla delar av barns synpunkter i beslut, utan att barns synpunkter än en faktor bland många andra som vägs in i beslutfattandet. Första steget av engagemang beskrivs vara när professionella är villiga att beakta barns synpunkter, steg två när organisationen har en utvecklad beslutprocess som involverar möjligheten att ta barns synpunkter i beaktandet. Det sista steget uppnås när artikel 12 i barnkonventionen implementeras i organisationens beslutfattande enligt Shier (2001).

Nivå fyra innebär att barn involveras i beslutfattande processer. På denna nivå går barn från att vara delaktiga genom att ge sina åsikter där vuxna fortfarande har makten över beslutfattandet, till att de får vara direkt involverade i beslutfattandet. Första steget av engagemang uppnås när professionella öppnar upp för barn att vara delaktiga i deras beslutfattande, steg två uppnås när möjligheter skapas i organisationen för att göra barn delaktiga i själva beslutfattandet. Dock beskrivs detta kräva stora förändringar inom verksamheten då många delar av beslutfattandet inte är barnvänliga vilket kan skapa svårigheter. Steg tre uppnås då det blir bindande att involvera barn i beslutfattandet vilket även kräver att organisationer överkommer de hinder som finns (Shier, 2001).

Den sista nivån innebär att barn och vuxna delar inflytande och ansvar över beslutfattande, dock är gränsen mellan denna nivå och nivå fyra inte helt klar enligt Shier (2001). Det som skiljer nivåerna åt är att barn här även får makten i beslutfattandet, att vuxna ger en del av sin makt till barn. Dock beskrivs det att på denna nivå, där makten delas med barn, att risker och fördelar som finns med detta bör vägas mot varandra. Författaren belyser att det både innebär att dela makten för beslutfattandet med barn, men även ansvaret för de konsekvenser besluten

får. De tre stegen av engagemang uppnås först efter att vuxna är beredda att dela sin makt i beslutfattande med barn, att det sedan möjliggörs genom en beslutsprocess där barn kan vara delaktiga. Slutligen uppnås det sista steget genom att barn och vuxna delar makten att fatta beslut inom vissa områden när detta blir en del av organisationens riktlinjer (Shier, 2001).

5.2 Organisationsteori - Samverkan utifrån styrning, struktur och samsyn

Människobehandlande organisationer beskrivs enligt Hasenfeld (2010) skilja sig från andra organisationer genom att arbetets råmaterial består av människor och att det sker en omvandling av människor som möter dessa organisationer. Arbetet i dessa organisationer beskrivs även vara präglad av moraliska handlingar. Organisationen ses som en symbol för ett vårdande samhälle och den sociala välfärden, men uppfattas även som byråkratiska, kontrollerade, stela och oekonomiska av omvärlden. Människobehandlande organisationer söker sin legitimitet genom att institutionalisera de moraliska värderingar som finns i dess omgivning genom att införa och upprätthålla moralsystem och kulturella system som är anpassade efter organisationens klientgrupp. Författaren menar att människobehandlande organisationer är ett typexempel på institutionella organisationer.

Alla organisationer, även människobehandlande, är inbäddade i organisatoriska kontexter i mer eller mindre hög grad. Organisationer inkorporerar institutionella regler för att få ökad legitimitet, resurser och stabilitet. Dessa institutionella regler innebär ett sätt för organisationer som är beroende av stabilitet att uppnå institutionell isomorfism. Organisationer inkorporerar legitima externa strukturer för att efterlikna organisationer som uppfattas som framgångsrika inom fältet (Meyer & Rowan, 1977). Grape (2006; 2015) beskriver att organisatoriska fält är ett avgränsat område inom vilket exempelvis olika människobehandlande organisationer såsom socialtjänst, skola och sjukvården, arbetar med liknande målgrupper. Han refererar i sin tur till DiMaggio och Powell (1983) som introducerade begreppet organisatoriska fält och som i likhet med Meyer och Rowan (1977) menar att en organisations framgång och överlevnad på ett organisatoriskt fält är beroende av likriktning mot fältets normer. Inom ett organisatoriskt fält finns verksamhetsdomäner, som är de områden aktörer ämnar att samarbeta om, inom vilka aktörerna i sin tur gör varierande domänanspråk. Att göra ett domänanspråk innebär att göra anspråk på att vara företrädare för

ett visst verksamhetsområde och vara den legitima utföraren av arbetsuppgifter (Grape, 2006).

Genom ökade domänanspråk och en utveckling mot specialisering som organisationsform inom människobehandlande organisationer har behovet av samverkan ökat. Grape (2015) menar att en del av klienterna som söker hjälp inom de människobehandlande organisationerna har ett sammansatt behov av stöd som inte endast den områdesindelade organisationen kan möta. I dessa situationer används samverkan som en strategi för att möta individer med ett komplext behov av stöd från olika aktörer. Enligt författaren handlar samverkan om att samarbeta och skapa en helhetssyn kring individer som annars faller mellan stolarna inom välfärdssektorn genom att arbeta för att överskrida gränser för professioner, discipliner och organisationer. En fungerande samverkan beskrivs ha ett hierarkiskt ledarskap, styrning och samordning av verksamheten samt olika arbetslag som har en tät närhet till klienterna i sitt arbete enligt Grape (2015).

5.2.1 Styrning, struktur och samsyn

Utifrån det ökade behovet av samverkan har Myndigheten för skolutveckling, Rikspolisstyrelsen och Socialstyrelsen (2007) beskrivit begreppen styrning, struktur och samsyn som viktiga förutsättningar för en fungerande samverkan kring barn och ungdomar. I rapporten beskrivs en strategi för samverkan som ger uttryck för att det finns ett kollektivt samhällsansvar för att barn inte ska fara illa, utöver det ansvar som finns inom verksamheter som har ett uttalat uppdrag som berör barn och unga. Samverkan ska alltid präglas av ett barnperspektiv i allt arbete där barn är direkt eller indirekt närvarande. Begreppen styrning, struktur och samsyn som används i rapporten anser vi vara användbara för att analysera utvecklingen av samverkan inom människobehandlande organisationer som möter barn som kan fara illa i sitt arbete.

En förutsättning för en fungerande samverkan beskrivs vara en tydlig *styrning*, dels på en politisk nivå och dels på administrativ nivå. I rapporten beskrivs att detta innebär att det behövs en legitimitet från ledningen kring samverkan på lägre nivåer samt att ledningen bör begära både uppföljningar och utvärderingar av den samverkan som sker inom organisationen. Det andra begreppet som beskrivs vara en förutsättning för samverkan är *struktur*. Detta innebär att det behöver finnas en överskådlighet när det gäller ansvarsfördelning, mål, arbetsuppgifter, målgrupp samt rutiner kring samverkan. Det betonas

i strategin att det är av vikt att utreda de behov som kan tillgodoses genom samverkan, för att sedan kunna skapa en struktur. En struktur för samverkan kan skapas genom olika verktyg som exempelvis avtal, riktlinjer, planer i enskilda ärenden, handlingsplaner och kompetens om samverkan. Slutligen beskrivs *samsyn* och att ha en gemensam förståelse av ett problem som en förutsättning för samverkan, detta innebär dock inte att skillnader mellan uppdragen som de professionella har ska försvinna. Det handlar snarare om att bevara olikheterna mellan de professionella samtidigt som en har gemensam bild av arbetet, begrepp och mål. För att uppnå en samsyn krävs kunskap om vilket uppdrag de som en samverkar med har, vilka begränsningar och resurser uppdraget har, god kommunikation och forum för kommunikation i vilka en kan skapa en gemensam värdegrund att utgå ifrån. Det krävs även stöd uppifrån för att en ska ha mandat att tänja på gränserna för det egna uppdraget (Myndigheten för skolutveckling, et al., 2007).

6. Forskningsmetod

6.1 Kvalitativ metod

Utifrån studiens syfte har en kvalitativ metod valts. Bryman (2011) och Ahrne och Svensson (2015) beskriver den kvalitativa metoden som en vanlig metod inom samhällsvetenskapen som syftar till att fånga fenomen som inte direkt går att mäta eller se som exempelvis upplevelser, tankar, känslor och ord. Detta är i linje med studiens syfte som syftar till att fånga enskilda socialsekreterares upplevelser. Bryman (2011) beskriver att det är problematiskt att definiera kvalitativ forskning utifrån den kvantitativa forskningen då detta leder till att den kvalitativa metoden per definition blir det den kvantitativa metoden inte är. Författaren lyfter även svårigheten i att definiera kvalitativ forskning som ett övergripande synsätt som finns hos många forskare, enligt honom beskrivs detta bero på att den kvalitativa forskningen omfattar många olika former av datainsamlingsmetoder, däribland kvalitativa intervjuer som denna studie kommer använda.

Fördelar som lyfts med den kvalitativa metoden är dess flexibilitet att anpassa forskningsdesignen i takt med ny information, närheten som skapas till undersökningsspersonerna då ett mindre antal enheter är i fokus samt möjligheten att skapa nyanserade data. Å andra sidan beskrivs nackdelarna vara att kvalitativ metod är tidskrävande

vilket leder till att nyanseringar väljs framför att undersöka många enheter samt att det kan skapa generaliseringsproblem vilket minskar möjligheten att överföra resultatet till andra situationer. Flexibiliteten kan även leda till att forskaren känner att hen aldrig blir klar på grund av att ny information ständigt dyker upp (Jacobsen, 2012).

6.2 Datainsamlingsmetod

Empirin i studien består av sex kvalitativa forskningsintervjuer med socialsekreterare inom en socialförvaltning som arbetar med ekonomiskt bistånd. Intervjuerna spelades in och genomfördes på intervjupersonernas arbetsplats enligt deras önskemål. Enligt Kvale och Brinkmann (2014) syftar den kvalitativa forskningsintervjun till att fånga intervjupersonens livsvärld, se världen ur intervjupersonens perspektiv samt skapa mening utifrån intervjupersonens erfarenheter, vilket i denna studie var fokuset, att fånga socialsekreterare på ekonomiskt bistånds livsvärld. Kvale och Brinkmann (2014) beskriver att en vanlig uppfattning är att intervjuer är en enkel metod att genomföra. Dock betonar författarna att metoden är svår att genomföra på ett bra sätt, bland annat för att forskningsintervjun är omgiven av en maktasymmetri mellan forskaren och intervjupersonen. Ett metodval som genomförts är valet av en semistrukturerad intervjuguide för att kunna skapa en jämförbarhet mellan de olika intervjuerna, men även för att till viss del låta intervjupersonerna kunna ta upp viktiga ämnen kopplat till ämnet som inte tillhör undersökningens syfte men som är relevanta (Bryman, 2011). Den semistrukturerade intervjuguiden bidrog även till en flexibilitet hos oss som intervjuare att vara följsamma i vad intervjupersonen tog upp i sina utsagor, samtidigt som vi hade en struktur att falla tillbaka på som bidrog till att besvara frågeställningarna.

6.3 Urval

Urvalet av respondenter i studien är en kombination av ett målstyrt urval och ett bekvämlighetsurval, vilket enligt Bryman (2011) är en vanligt förekommande urvalsmetod inom kvalitativ forskning. Ett målstyrt urval innebär att intervjupersonerna inte väljs slumpmässigt, utan att intervjupersoner väljs utifrån relevans för de forskningsfrågor som finns (Bryman, 2011). Studiens urval är målstyrt då endast socialsekreterare inom ekonomiskt bistånd tillfrågats om att delta, eftersom studien syftar till att undersöka socialsekreterares som arbetar inom ekonomiskt bistånds upplevelser. För att initialt ta kontakt med intervjupersoner användes ett bekvämlighetsurval där socialarbetare på en av

våra tidigare VFU-platser tillfrågades att delta i studien. Ett bekvämlighetsurval beskrivs av Bryman (2011) som att en använder sig av personer som finns tillgängliga för forskaren. I kontakten bifogades ett informationsbrev som bland annat innehöll en presentation av studiens syfte, information om deltagandets former och kontaktuppgifter (se bilaga 3).

Utöver att det är ett bekvämlighetsurval är det även ett snöbollsurval, vilket av Bryman (2011) beskrivs vara en typ av bekvämlighetsurval. Intervjupersonerna som var relevanta för studiens forskningsfrågor kontaktades först och användes sedan för att komma i kontakt med fler respondenter. Detta har präglat urvalet genom att alla respondenter arbetar inom samma socialförvaltning och enhet. Detta kan vara problematiskt och begränsa studiens möjligheter till jämförelse mellan olika kontor.

6.4 Analysmetod och databearbetning

Analysmetoden och databearbetningen har i studien genomförts utifrån en tematisk analys med utgångspunkt i Braun och Clarkes definition. Braun och Clarke (2006) definierar tematisk analys som en fundamental metod inom kvalitativ forskning som används för att identifiera, analysera och hitta mönster i forskarens datamaterial. Tematisk analys beskrivs sakna en övergripande konsensus inom forskarvärlden över metodens innebörd och genomförande. En viktig del i analysmetoden är enligt författarna att vara transparent för att forskningens resultat ska kunna utvärderas, att följa deras steg i den tematiska analysen är således ett sätt att tillförsäkra ökad transparens i denna studie. Braun och Clarkes (2006) guide för att genomföra en tematisk analys består av sex steg, dessa är; att bekanta sig med empirin, skapa initiala koder, söka efter teman, gå igenom och revidera koder samt teman, definiera och namnge teman och slutligen producera av slutprodukt eller rapport.

Första steget i databearbetningen enligt Braun och Clarkes (2006) guide inkluderar transkribering av verbala data till text vilket i denna studie är relevant eftersom empirin består av inspelade intervjuer. Detta beskrivs även som ett krav för att kunna genomföra en tematisk analys. Under transkriberingen har respondenternas språk behållits i stor utsträckning, dock har upprepningar, utfyllnadsord och meningsuppbyggnader justerats för att fokus ska vara på meningen i respondenternas utsagor. I detta stadie har intressanta initiala idéer antecknats som ett sätt att bekanta oss med empirin.

Steg två i databearbetningen har bestått av att läsa igenom det transkriberade intervjumaterialet flertalet gånger och skapa initiala koder (Braun & Clarke, 2006). Först lästes transkriberingarna igenom en gång och sedan en gång till där intressanta avsnitt, memos samt initiala koder antecknades från varje intervju. Därefter gick vi tillsammans igenom transkriberingarna, diskuterade de initiala koderna och placerade dessa i ett individuellt kodningsschema bestående av tre rubriker, en för citat, en för koden och en för intervjunummer samt sidnummer. Varje intervju placerades in i ett eget kodningsschema för att underlätta navigeringen av datamaterialet i nästkommande steg av analysen. De initiala koderna som hittades i detta steg var exempelvis *definition, arbetet, verktyg, utbildning och orosanmälning*.

I steg tre sammanställdes koderna i en lista för att finna teman som var återkommande i flera delar av datamaterialet, men även för att finna likheter och skillnader mellan intervjuerna. Teman identifierades genom att koder som hade ett liknande innehåll och mening samlades i ett nytt kodningsschema. I detta steg utvecklades en av frågeställningarna och syftet i studien då det framkom att samverkan var ett återkommande tema i datamaterialet. Braun och Clarke (2006) betonar att hur relevant ett tema är i förhållande till datamaterialet inte nödvändigtvis innebär att det måste vara stort eller vara närvarande i en viss andel av materialet, utan att det bör fånga något viktigt i förhållande till en studies frågeställningar vilket präglade vår bearbetning.

I Braun och Clarkes (2006) fjärde steg beskrivs det att forskaren jämför koderna med de teman en hittat och skapar en övergripande sammanställning över alla koder i datamaterialet. I detta steg gick vi igenom alla koder och jämförde dessa med de teman vi hittat för att kontrollera att studiens teman och koder stämde överens med varandra, men även för att kontrollera att alla relevanta koder kommit med. Steg fem i analysprocessen var att namnge de teman som framkommit i datamaterialet och definiera vad varje enskilt tema innebär i relation till intervjupersonernas utsagor. I detta steg genomfördes en urvalsprocess där de mest tydliga och intressanta teman som framgått under tematiseringen valdes ut, definierades och namngavs utifrån studiens frågeställningar. Urvalsprocessen av teman baserades på temats relevans till studiens syfte och frågeställningar. Detta resulterade i fyra huvudteman; *barnperspektivet: ett tomt begrepp, arbetet med barnperspektivet, förutsättningar och hinder för barns delaktighet och samverkan ger konsekvenser för kommunikation och återkoppling*.

I det sista analyssteget producerades slutrapporten, där resultat och analys av datamaterialet redovisas under ovanstående huvudteman med underteman; *bristen på verktyg, ansvar för barns situation, barns närvaro påverkar handläggningen, lätt att glömma bort barn, organisatoriska hinder för att upprätthålla ett barnperspektiv, socialsekreterares få möten med barn och barn ska slippa ta ansvar*. Här valdes även olika citat ut från empirin för att tydligare illustrera resultatet.

6.5 Avgränsning

Inom det sociala arbetets forskningsfält har denna studie avgränsats till socialtjänstens verksamhet med fokus på enheten för ekonomiskt bistånd. Denna avgränsning har genomförts baserat på att tidigare forskning lyft att det finns brister inom myndighetsutövningen kring barnperspektivet vilket har väckt intresse för att undersöka detta område mer. I början av forskningsprocessen var tanken att intervjupersonerna i studien bestå av socialsekreterare på enheten för ekonomiskt bistånd och missbruksenheten. Tillslut valdes istället enheten för ekonomiskt bistånd för att kunna skapa en djupare förståelse för fenomenet som undersöks.

Målet och syftet i studien är att fokusera på socialsekreterares användning av barnperspektivet. Utifrån detta har studien inte fokuserat på brukares upplevelse av barnperspektivet inom socialtjänstens arbete inom enheten för ekonomiskt bistånd, då detta skulle skapa en annan infallsvinkel som inte kommer beröras i denna studie och hade krävt andra respondenter. Genom att avgränsa oss till att intervjua vuxna som arbetar inom socialtjänsten, som är myndiga, kan respondenterna själva samtycka och bestämma över sin medverkan i studien. Att avgränsa oss till professionella individer som är vuxna innebär också att vi i mindre hög utsträckning behöver förhålla oss till eventuella men som respondenterna kan lida av genom att delta i studien i jämförelse med om exempelvis respondenterna skulle vara brukare eller barn.

6.6 Etik

I arbetet med studien har vi förhållit oss till grundläggande etiska principer som gäller för svensk forskning inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning som Vetenskapsrådet (2011) fastställt; dessa är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. Vi har förhållit oss till informationskravet genom att informera våra

respondenter om studiens syfte, att deltagande är helt frivilligt och att de som intervjupersoner kan dra sig ur om de inte önskar delta i studien. Detta skedde genom att ett informationsbrev skickades ut vid sökandet efter intervjupersoner, men även vid intervjuernas inledning när respondenterna även skrev på ett samtyckesbrev (se bilaga 2). I informationsbrevet och i intervjuens inledning informerades intervjupersonerna även om att de själva bestämmer över sin medverkan i studien och att personuppgifter kommer att behandlas med största möjliga försiktighet. Personuppgifter ska enligt nyttjandekravet och konfidentialitetskravet endast användas för forskningsändamål därför kommer inspelningarna av intervjuerna att raderas efter att studien är färdigställd. Under transkriberingen av intervjuerna anonymiserades alla uppgifter som kan bidra till att identifiera respondenterna i studiens resultat såsom namn, ålder, tidigare arbetsplats och vem som sagt vad, vilket är en annan aspekt av konfidentialitetskravet. Könsbenämningar som pronomen han eller hon byttes i transkriberingen och resultatet ut mot hen för att anonymisera. Vid citering av intervjupersonerna i resultatet har ingen nämnts vid namn eller intervjunummer för att bibehålla största möjliga konfidentialitet. Att inte kunna spåra uppgifter och vem som sagt vad i studien är även viktig del i att minimera den skada som respondenterna lider av att delta i en forskningsstudie enligt Bryman (2011).

6.7 Validitet, tillförlitlighet och överförbarhet

Begreppen tillförlitlighet, överförbarhet och validitet används enligt Kvale och Brinkman (2014) för att försäkra ökad trovärdighet i en studie, det är deras definition som följande avsnitt utgår ifrån.

Validitet beskrivs av Kvale och Brinkmann (2014) vara om en studie undersöker det den syftar till att undersöka, i detta fall handlar det således om valet av metod fångar socialsekreterarnas definition av och arbete med barnperspektivet, barns delaktighet i arbetet och hur de samverkar i ärenden där barn är närvarande. Den kvalitativa forskningsintervjun syftar till att fånga intervjupersonens livsvärld, följaktligen är syftet med metoden i linje med frågeställningarna som studien ämnar besvara. Ett sätt att öka validiteten har varit att intervjupersonerna frågats under pågående intervjuer om intervjuaren tolkat intervjupersonens utsagor rätt. Detta har gjorts för att försäkra oss om att utsagorna tolkats rätt och för att kontrollera att det som studien syftar till att undersöka faktiskt undersökts.

Tillförlitlighet menar Kvale och Brinkman (2014) innebär om en studies resultat kan reproduceras i en annan kontext av andra forskare vid en annan tidpunkt. Tillförlitligheten i studien påverkas av att studiens datamaterial består av sex forskningsintervjuer med socialsekreterare inom en socialförvaltning. Om studien skulle genomföras igen utifrån samma forskningsdesign skulle detta troligtvis leda till ett annat resultat. Vid reproduktion av studien är organisatoriska förutsättningar, andra arbetsmetoder kring barnperspektivet eller variationer i utbildning kring ämnet exempel på andra faktorer som kan påverka respondenternas svar och resultatet. Ett sätt att öka tillförlitligheten enligt Kvale och Brinkman (2014) är att sträva efter att motverka subjektivitet. I denna studie försökte subjektivitet motverkas genom att exempelvis ledande frågor undveks i intervjuguiden och vid intervjutillfällena, för att den egna förståelsen av ämnet skulle visa sig i så liten utsträckning som möjligt. Att försöka skapa en transparens i beskrivningen av forskningsprocessens steg var ett annat sätt som vi försökte öka studiens tillförlitlighet på.

Överförbarhet beskrivs enligt Kvale och Brinkmann (2014) utgå från om en studies resultat kan överföras till andra situationer och kontexter. Något som kan påverka studiens överförbarhet är urvalet. Att urvalet består av ett bekvämlighetsurval och att få socialsekreterare intervjuats som arbetar inom samma förvaltning innebär att resultatet i sin tur inte går att överföras till alla socialsekreterares som arbetar inom ekonomiskt bistånd. Trots att studien inte kan generaliseras utöver respondenterna som deltagit i studien kan frågor som belysts i studien ligga till grund för diskussion om barnperspektivet för en större population. Detta kan tolkas som att resultaten kan bidra med en sorts analytisk generalisering, som innebär att resultatet kan ge vägledning i andra situationer utifrån en bedömning kring likheter och skillnader mellan de olika situationerna samt i vilken mån resultatet överensstämmer med tidigare forskning (Kvale & Brinkmann, 2014).

7. Resultat och analys

Redovisningen av studiens centrala resultat och analys redovisas i ett och samma avsnitt under fyra huvudteman som tematiserats utifrån studiens frågeställningar. Citat används för att tydligare illustrera studiens resultat. Det första temat är *barnperspektivet: ett tomt begrepp*, sedan följer *arbetet med barnperspektivet* med undertemana *bristen på verktyg, ansvar för barns situation, barns närvaro påverkar handläggningen, lätt att glömma bort*

barn och organisatoriska hinder för att upprätthålla ett barnperspektiv. Det tredje temat förutsättningar och hinder för barns delaktighet med undertema socialsekreterares få möten med barn och barn ska slippa ta ansvar och sista temat samverkan ger konsekvenser för kommunikation och återkoppling. De sex intervjupersonerna kommer i redovisningen att benämnas med pronomen hen, detta görs dels för att det inte bidrar till studiens syfte att belysa könstillhörighet och dels för att inte bidra till att röja intervjupersonernas identitet.

7.1 Barnperspektivet: tomt begrepp

Det blev tydligt att barnperspektiv är ett komplext begrepp då intervjupersonerna upplevde att det var svårt att definiera barnperspektivet och att deras definitioner varierade. En intervjuperson reflekterade över hur svårdefinierat barnperspektivet är och beskriver det som ett ganska tomt begrepp som inte har en självklar definition. När intervjupersonerna beskrev vad barnperspektivet innebar uttryckte de ett behov av ökad utbildning för att få förståelse om barnperspektivet.

“För det är ett ganska tomt ord barnperspektivet egentligen om man inte vet vad det står för.”

En annan respondent beskriver perspektivet som tudelat inom försörjningsstöd, för att en inte utgår från barnets egen syn på sin situation utan från föräldrarnas perspektiv i arbetet.

“(…) det är också lite tudelat inom försörjningsstöd. Vi tar ju sällan upp barnets egen syn på sin situation men vi får ju den oftast genom föräldrarna, hur det är.”

Att ha ett barnperspektiv beskrivs även som att se och uppmärksamma barnen i arbetet inom försörjningsstöd, det beskrevs vara att ta av sig vuxenglasögonen och sätta på sig barnglasögonen. Att ständigt påminna sig själv i arbetet och att reflektera över vad beslut innebär och vilka konsekvenser det får för barnen som har föräldrar som mottar ekonomiskt bistånd.

“(…) barnperspektivet det är att sätta på sig barnglasögonen. Vi har ju ofta vuxenglasögonen på oss och går efter vad de behöver, vad behöver vi göra med de vuxna. Men vi behöver ju också se till barnens behov, vad behöver de?”

Respondenterna beskriver att barnperspektivet inom ekonomiskt bistånd är kopplat till barnets basala och grundläggande behov. Respondenterna använder barnperspektivet vid beslutfattande genom att de basala behoven i form av mat, kläder och bostad beaktas.

“(...) barnperspektivet är väl lite grand om man ska ta hänsyn till barnet så är det de grundläggande behoven som barnen har. Barn behöver någonstans att vara, barn behöver något att äta och barn behöver kläder.”

Att barnperspektiv är ett svårdefinierat och flerdimensionellt begrepp är något som även uppmärksammas i tidigare forskning av Hultman (2012) och Cederborg (2012). Trots att intervjupersonerna upplevde en svårighet med att definiera barnperspektivet som nämnts ovan utgår de ifrån ett vuxenperspektiv i sin definition. Bilden av barnets behov utgår ifrån vilka behov som de vuxna uppfattar att barnet har. En tolkning som kan göras utifrån detta är att bilden av att barnperspektivet definieras och utgår från vuxna i arbetet stärks, snarare än barnets perspektiv vilket Hultman (2012) och Halldén (2003) styrker i sin forskning. Det kan även tolkas som att det finns en uppdelning mellan barnperspektiv och barnets perspektiv i intervjupersonernas definitioner av barnperspektivet.

7.2 Arbetet med barnperspektivet

7.2.1 Bristen på verktyg

Flera intervjupersoner belyser en brist på rutiner och verktyg kring arbetet med barnperspektivet inom enheten för ekonomiskt bistånd. Dock beskriver majoriteten av intervjupersonerna att det verktyg som finns för att arbeta med barnperspektivet är utredningsmallen som används vid nybesök. Två av intervjupersonerna belyser att utredningsmallen har förändrats i form av att barnets situation har tillkommit som rubrik vid nybesök, vilket lett till en kontinuerlig påminnelse av barnperspektivet i varje ärende. Respondenterna beskriver att de utreder barns situation genom att ställa egenformulerade frågor vid nybesök till föräldrarna som exempelvis berör trivsel, mående, skola och fritidsintressen. Dock beskriver två av intervjupersonerna att det saknas regelbundenhet och uppföljning i arbetet med barnperspektivet utöver frågorna som ställs vid nybesök.

Intervjupersonerna uttrycker en önskan om mer struktur, färdigformulerade frågor att ställa vid nybesök och fler verktyg för att kunna inkludera barnen i utredningsarbetet.

“Vi har också vår utredningsmall, inte barnens perspektiv utan barnens situation, så jag brukar ofta fråga mina klienter vart går barnen i skolan, trivs dem och hur mår barnen.”

”Det har alltid sagts att vi ska ha barnperspektiv men det var i samband med att vi gjorde om våra utredningsmallar som vi la till det i utredningsmallen (...), så nu finns den punkten alltid med vilket gör att det inte går att missa att reflektera över det heller, det är som en påminnelse.”

Något annat som hälften av intervjupersonerna belyser som en förutsättning för att arbeta med barnperspektivet var erfarenhet. Två av intervjupersonerna beskrev att en erfarenhet som ökade förutsättningarna för arbetet med barnperspektivet var tidigare arbetserfarenhet inom barnenheten. Den tidigare erfarenheten innebar enligt respondenterna att de hade ökad kunskap om andra enheters arbete och hur en ska tänka för att främja ett arbete med barnperspektivet.

“Också att man har förståelse för vad som händer på andra delar av förvaltningen för många familjer har kontakt med flera delar, barnhandläggare, missbrukshandläggare och det känns som jag har bra koll på vad andra kontakter här innebär som också gör att jag har ett bättre barnperspektiv, kanske hoppas jag”

Respondenternas uttryckta önskan och behov av ett mer strukturerat stöd i arbetet kring barnperspektivet stämmer överens med Socialstyrelsen (2015) och IVO:s (2015) slutsatser. Detta är något som även Shier (2001) lyfter i sin delaktighetsmodell som en förutsättning för att arbeta med barns delaktighet. För att uppnå en högre nivå i delaktighetsmodellen behöver det bli en skyldighet att lyssna till barn inom organisationen för alla anställda. Förståelse för andra enheters arbete inom socialförvaltningen kan också vara en förutsättning för att använda barnperspektivet i arbetet. Olika mycket erfarenhet kan tolkas leda till skillnader mellan socialsekreterarna i arbetet med barnperspektivet. Detta kan tolkas som att de som inte har en tidigare arbetserfarenhet inom barnenheten kan behöva arbeta mer aktivt för att behålla barnperspektivet levande än de med erfarenhet.

Hollander (2005) och Ponnert (2012) beskriver att ett dilemma i arbetet med barnperspektivet är Socialtjänstlagens flexibla ramlagskonstruktion. Ramlagskonstruktionen ger kommunen och socialförvaltningen stor autonomi i utformningen av innehållet i lagen vilket leder till ett stort lokalt handlingsutrymme. Detta kan skapa lokala variationer för implementeringen av barnperspektivet vilket Berrick et al. (2015) lyfter i sin forskning.

7.2.2 Ansvar för barns situation

Bland intervjupersonerna fanns det variationer i hur de hanterade uppfattningen om oro i barnfamiljer som de möter i sitt arbete. Tre av intervjupersonerna beskriver att ett verktyg i arbetet med barnperspektivet är att göra en orosanmälan till barnenheten. Intervjupersonerna beskriver olika faktorer som de anser kan leda till att en orosanmälan görs, dessa är bland annat missbruk, obetalda hyror, återkommande problem med ekonomin och våld i familjen. En av anledningarna till att respondenterna gör orosmälningar beskrivs vara att ekonomiskt bistånd inte utreder barns situation vidare vid oro, de lämnar över ansvaret till andra professionella med mer kunskap om barn.

”Alltså göra en orosanmälan till exempel skulle man kunna säga är ett verktyg för mig om jag uppmärksammar något som inte känns bra, att jag kan göra en orosanmälan så att det får utredas vidare av dem som jobbar med det.”

Intervjupersonerna beskriver olika strategier när de upplever oro i hushåll med barn. Vid oro beskrev en intervjuperson att hen kan finnas med under processen efter att hen har lämnat över en orosanmälan till barnenheten. Medan en annan väljer att ta med en socialsekreterare som arbetar med barn i mötet med familjer när oro uppstår. Två andra intervjupersoner beskriver att de inledningsvis när de upplever att det finns en misstanke om att barn far illa själva lyfter sin oro med familjen. Detta görs både för att utreda misstanken vidare för att se om det finns anledning att vara orolig för barnet och för att insatserna inom socialtjänsten till största del bygger på en frivillighetsprincip. En av intervjupersonerna angav att i de fall misstanken bekräftas och det inte är möjligt att samarbeta med föräldern används orosanmälan till mottagningen för barn som ett sätt att utreda misstanken vidare på.

“Det första jag skulle göra var att lyfta frågan med föräldrarna om det jag misstänker, om det finns något fog för det. Det mesta inom socialförvaltningen är

frivilligt och bygger på samtycke med föräldrar så det är där man får börja, prata med dem.”

Alla intervjupersoner lyfter att det inte är socialsekreterare på försörjningsstöds ansvar att utreda barnets situation vidare när det finns misstankar om oro. De menar att utreda barns situation är en del av barnenhetens ansvarsområde, då denna enhet beskrivs ha flera resurser till att utreda barn vidare.

“Vi ska ju inte utreda barnens situation, det är ju inte vårt utredningsarbete. Vi ska utreda familjens ekonomi”

Trots att socialsekreterarna anger att utreda barns situation inte är deras uppgift framkom det i intervjuerna att uppmärksamma om barn far illa är ett ansvar som de också har. En intervjuperson beskrev det som en skyldighet att uppmärksamma och inte blunda för att barn far illa som socialsekreterare inom ekonomiskt bistånd.

“(…) Ser man att till exempel om man jobbar med barnfamiljer att barnen far illa är inte det bästa att du ska blunda för det och tänka det här bryr jag mig inte om för att du inte jobbar på barnsidan. Då gäller det att du anmäler också. Det är en skyldighet.”

Även om intervjupersonerna gör en orosanmälan till barnenheten verkar det finnas en vilja att prata med föräldrar om misstankarna kring oron för barnet för att utreda misstankarna vidare. Detta kan tolkas som att socialsekreterarna värnar om att ha en god relation till föräldrarna och finnas som ett stöd, istället för att uppfattas som ett hot. Vilket kan ses som att respondenterna har ett föräldraperspektiv, något som även Ponnert (2015) och Leviner (2012) belyser i sin forskning som ett återkommande fenomen inom socialtjänsten.

Det tycks också finnas en bild bland flertalet intervjupersoner om att arbetet med barn inte är en del av uppdraget inom ekonomiskt bistånd, samtidigt som de upplever att de har en skyldighet att fånga upp barn som far illa. Detta skulle kunna tolkas som ett dilemma i arbetet med barnperspektivet då de dels vill uppmärksamma hur barn har det och dels inte ser det som en del av sitt uppdrag att utreda barns situation.

7.2.3 Barns närvaro påverkar handläggningen

Bland intervjupersonerna fanns det varierande uppfattningar om skillnader i handläggningen mellan hushåll med barn och andra hushåll. En intervjuperson beskrev att barnfamiljer krävde mer engagemang i form av fler besök och snabbare handläggning av ansökningar. En annan del av arbetet med barnfamiljer som belystes var att arbetet kräver mer hänsyn när barn är inblandade, eftersom det är fler som kan påverkas negativt av besluten än i arbete med exempelvis ensamstående hushåll.

“Det blir många extra samtal, extra energi som man lägger ner på det för man träffar dem oftare än vad man brukar göra.”

En av intervjupersonerna beskrev att hen inte upplevde någon skillnad i handläggningen i det dagliga arbetet med hushåll som har barn, förutom när hen fattade avslagsbeslut. Majoriteten av intervjupersonerna belyste att vid avslagsbeslut blir de extra medvetna om barnperspektivet och om hur besluten påverkar barnen i ett hushåll. Flera belyste att de vill försäkra sig om att barnet inte far illa som konsekvens av beslut som socialsekreterarna fattar vilket de gör genom att ha en extra medvetenhet av hur beslutet kan påverka barn. De beskriver även att det finns en påminnelse i utredningsmallen kring barnperspektivet vid avslagsbeslut och om att beakta hur barn påverkas vid avslagsbeslutet.

“(…) om jag gör ett avslag till exempel på någonting så måste jag tänka utifrån hur skulle det här påverka barnen. Hur påverkar det barnets situation, gällande till exempel bostad, mat. Jag måste hela tiden tänka på att barnen inte ska fara illa.”

I arbetet med barnperspektivet beskrev intervjupersonerna att barnperspektivet var mest närvarande vid ansökningar om extra bistånd utöver riksnormen. De beskriver även att arbetet är präglad av många individuella bedömningar. En intervjuperson beskriver att om familjen inte ansöker om extra bistånd kopplat till barnet glömmar hen ofta bort att det finns barn i hushållet. Några av intervjupersonerna uttrycker att beakta barnperspektivet kan leda till andra bedömningar eller extra möjligheter för barnfamiljer vid exempelvis hög boendekostnad eller barnomsorgskostnad. Andra intervjupersoner belyser exempelvis att ansökningar om hemutrustning, kläder eller spädbarnsutrustning var exempel på när barnperspektivet låg till grund för beviljandet av extra bistånd. Ytterligare en intervjuperson

betonade att barn inte automatiskt är ett skäl till extra bistånd, men att det är viktigt att tänka på barnen när de finns i hushållet.

“I det dagliga när de ansöker om bara det vanliga då glömmet jag bort det, så inte mycket alltså. Utan det är ju eller det blir vid extraframställningar som det blir påtagligt att beakta det.”

Utredningsmallen som används vid nybesök och vid avslagsbeslut är de två uttalade tillfällen där barnperspektivet ska beaktas inom ekonomiskt bistånd enligt respondenterna. Detta resultat skiljer sig från Socialstyrelsen (2015) och IVO:s rapporter som belyser att det finns en brist i att beakta barnperspektivet vid avslagsbeslut. Dock framkommer det inte på vilket sätt som intervjupersonerna beaktar barnperspektivet i dokumentationen och om det görs på samma sätt av samtliga socialsekreterare på enheten. Ett annat tillfälle när barnperspektivet aktualiseras är vid beviljande av extra bistånd och individuella bedömningar. Beviljandet av extra bistånd kan tolkas som en möjlighet för socialsekreterarna att använda barnperspektivet.

7.2.4 Lätt att glömma bort barn

Något som framkommit i empirin är att barnperspektivet bland annat aktualiseras när problematik, svårigheter eller oro uppstår i hushållet eller kring barnet. Bland annat beskriver olika intervjupersoner att hyresskulder som leder till risk för vräkning, våld i familjen, missbruk eller psykisk ohälsa hos föräldern eller när barnet har en egen problematik är exempel på grunder till att barnperspektivet blir extra närvarande i arbetet. En av intervjupersonerna belyser att det finns en risk att barnen blir osynliggjorda i hushållet om det inte framkommer omständigheter som hen reflekterar lite extra över vid nybesöket.

“(…) då kan det försvinna om det inte är så att dykt upp något vid första besöket där man har reflekterat och det är någonting som man kanske är lite orolig över. (...) Annars är det lätt hänt att barnet försvinner.”

När barnperspektivet i arbetet aktualiseras är det i relation till föräldrarnas problematik, genom de vuxnas problematiska situation skapas oro kring barnen, vilket leder till en medvetenhet om barnets situation. Återigen framkommer det att föräldrarnas perspektiv går före barnens perspektiv i arbetet, vilket Ponnert (2015), Leviner (2012) och

Hollander (2005) styrker i sin forskning. Inom ekonomiskt bistånd ses familjen som ett hushåll, socialsekreterarna utgår från familjen som en enhet. Detta kan tolkas som att barn glöms bort eller inte blir delaktiga för att de ses som en del av hushållet, barn ses i relation till sina föräldrar.

7.2.5 Organisatoriska hinder för att upprätthålla ett barnperspektiv

Flera intervjupersoner upplevde att det fanns svårigheter i att arbeta med barnperspektivet. En av dessa var att komma ihåg barnperspektivet i alla delar av det dagliga arbetet, att komma ihåg att ställa frågor om barnet till föräldern, men även att följa upp barnets situation. En av intervjupersonerna upplevde att det största hindret eller svårigheten att använda ett barnperspektiv i arbetet var att behålla medvetenheten om barnperspektivet. Ett annat skäl som angavs till att arbetet med barnperspektivet hamnar i bakgrunden var arbetsbelastningen. Arbetsbelastningen angavs som något som blev ett hinder för att behålla medvetenheten kring barnperspektivet.

”När man väl sitter där med högen och ska räkna och man har bara ett par dagar på sig att hinna med alla så blir det att man bara går in som en liten robot och räknar och gör sitt och glömmer att hinna tänka under tiden. Så jag själv är väl det största hindret till att ha ett levande barnperspektiv.”

Arbetsbelastningen tycks vara ett hinder för arbetet med barnperspektivet, i citatet ovan verkar intervjupersonen se brister i arbetet som ett individuellt ansvar hos hen själv för att hen inte hinner med att beakta barnperspektivet. En tolkning av detta är att de organisatoriska begränsningarna påverkar och skapar förutsättningar för utrymmet för ett barnperspektiv hos den enskilda socialsekreteraren.

7.3 Förutsättningar och hinder för barns delaktighet

7.3.1 Socialsekreterares få möten med barn

Samtliga intervjupersonerna är eniga om att de nästan aldrig träffar barnen till föräldrarna som är aktuella inom ekonomiskt bistånd. De enstaka tillfällen när de träffar barnen är när de är på hembesök hos familjerna eller de få gånger barnen följer med på möten med sina föräldrar för att exempelvis förskolan är stängd eller att de inte fått barnvakt. Två av

intervjupersonerna menade att genomföra hembesök hos familjen var ett sätt att se barnen och utreda barnets situation. Dock uppges hembesök ske sällan enligt intervjupersonerna, ett tillfälle när det sker är exempelvis vid ansökningar om hemutrustning.

”(...) här pratar vi inte med barnen förutom om vi är på hembesök eller om dem kommer hit med sina föräldrar.”

Ett annat tillfälle när socialsekreterarna möter barn beskrivs vara när barnen agerar tolkar till sina föräldrar. Vid dessa tillfällen tillfrågas inte barnen om deras situation utan fokus ligger på att förmedla information till föräldern. En intervjuperson problematiserar om det är vad som är bäst för barnet, men förklarar att det praktiska överväger barnperspektivet i en sådan situation.

”När de har frågor kring vad är det här för papper och vill ha hjälp med sådana saker. Då man får prata med barnen som förmedlar det till föräldern det blir ju inte så bra barnperspektiv, barnen inte får vara barn men det blir praktiskt.”

Vid de få tillfällen som barn är med på möten med sina föräldrar uppger flera intervjupersoner att de brukar ställa frågor till barnen och på så sätt få lite information om barnen som inte utgår från föräldrarna. Det uppges dock att barnen inte frågas direkt om sin upplevelse av att vara en del av en familj som mottar försörjningsstöd eller är delaktiga i utredningsarbetet. En intervjuperson reflekterar över att en konsekvens av att endast utgå ifrån föräldrarnas utsagor om barn är att bilden som socialsekreterarna får om barns situation inte nödvändigtvis är sann. Medan en annan intervjuperson upplever det som problematiskt att utgå från föräldrarnas utsagor av barnets situation, då detta kan innebära att de inhämtar information om barnet från personer som kanske bidrar till att barnet far illa.

”(...) det är ju utifrån föräldrarnas ögon. Vi träffar ju som sagt inte barnen, det är väldigt, väldigt sällan.”

I möten där barn är närvarande inom försörjningsstöd anger en socialsekreterare att barns medverkan även kan ses som ett hinder för socialsekreterarnas huvudsakliga uppgift. En intervjuperson lyfter att organisatoriska faktorer såsom resurser, arbetsbelastning och betoningen på formalia inte ger utrymme för mycket utöver just formalia under besöken.

”(...) försörjningsstöd är rätt så fyrkantigt med de regler som finns så på den tiden vi har för att göra besöket så är det väldigt lite tid för övrigt än just för formalia. På det sättet tycker jag att det påverkar negativt om barnen är med, att det kan bli svårt att få, ja ett flyt i utredningarna.”

Citatet ovan belyser hur barn kan bli ett hinder för att genomföra vad som socialsekreteraren beskriver som sitt huvudsakliga uppdrag, samtidigt som arbetets utformning tycks bli ett hinder för att synliggöra barn.

Ett annat tillfälle när barn är delaktiga i arbetet är under nätverksmöten där många aktörer är närvarande, men även här redogör två intervjupersoner för svårigheter med att utgå ifrån barnets perspektiv. En intervjuperson lyfter att det kan vara svårt för barn i möten med många aktörer att våga komma till tals för att barnet är i en utsatt position. Den andra intervjupersonen lyfter istället aspekten att barn kanske inte ger samma svar i möten med andra på grund av en vilja att skydda sina föräldrar. Dessa faktorer bidrar till att det blir svårt för barn att vara delaktiga och komma till tals.

“Vi behöver prata ihop oss och det blir svårt för barnet att sitta där och försöka vara alla till lags och försöka svara så bra så möjligt och så alla tittar på en, jag förstår att det blir svårt.”

I situationer där barnet blir tolk och får en professionell roll i sin kontakt med socialtjänsten blir barnet inte ett aktivt subjekt som ses som en kompetent aktör. Barnet hamnar i gränslandet mellan att vara ett aktivt subjekt och ett objekt som behöver skydd och omsorg. Denna situation som uppstår i mötet med barn som tolkar, som en intervjuperson återger, är i linje med respondenternas upplevelse i Näsman et al. (2012). I relation till Bijleveld et al. (2015) forskning kan det tolkas som att gränslandet som barnet hamnar i är ett hinder för barns delaktighet. Denna typen av möte med socialtjänsten som är problematiska kan tänkas påverka barns uppfattning av myndigheter i allmänhet, genom att de inte känner sig sedda som individer vilket i sin tur kan minska barns förtroende för myndigheter.

Att barn inte blir hörda och att en utgår från vuxnas utsagor om barn för att skapa sig en uppfattning av barns situation, åsikter och behov är problematiskt i socialt arbete vilket

bekräftas i forskning (Hultman, 2013; Ponnert, 2015). Detta kan tolkas som att socialsekreterarna utgår från ett barnperspektiv och inte barnets perspektiv. Vilket innebär att barn förlorar sin ställning som aktivt subjekt och kompetent aktör i och med att socialsekreterarna utgår från att vuxna för barnets talan.

Nätverksmöten är ett tillfälle när en försöker göra barn delaktiga som illustrerar komplexiteten i barns delaktighet. Det kan tolkas som att mötet är anpassat efter de vuxnas förutsättningar att framföra sin talan och göra sig hörda. I relation till Shiers delaktighetsmodell behövs det att professionella har metoder för att möjliggöra barns delaktighet och att barn ska få uttrycka sin åsikt. Dessa metoder eller anpassningar som Shier belyser kan tolkas saknas i de nätverksmöten som intervjupersonerna beskriver.

Att de inte träffar eller frågar barnen till föräldrarna som mottar ekonomiskt bistånd om sin upplevelse av sin situation innebär att steg ett i nivå ett i Shiers delaktighetsmodell inte uppfylls eftersom möjligheterna för barn att komma till tals blir begränsade. Barns delaktighet begränsas eftersom nybesök och andra möten med familjer inriktar sig på de vuxna. Barnen får på så sätt inte chansen att välja att uttrycka sig för att det inte finns något välutformat forum för detta.

7.3.2 Barn ska slippa ta ansvar

Flera respondenter ifrågasätter om det bästa för barnet är att vara delaktiga i arbetet. Att barn inte är delaktiga angavs som ett sätt att skydda barn från vetskapen om att familjen mottar försörjningsstöd och har knappa ekonomiska resurser, då intervjupersonerna belyste att motta försörjningsstöd kan vara förknippat med stigmatisering och skamkänslor. Dock lyfte en intervjuperson dilemmat mellan barns delaktighet och att skydda barn och problematiserar hur en ska veta om delaktighet gynnar det individuella barnet. Hen belyste även att vissa barn kan ta mycket skada av att involveras, medan andra kan uppleva en lättnad av att få mer förståelse för sin hemsituation.

”En nackdel är väl att de riskerar att bli involverade i föräldrarnas ekonomi och sociala situation som vi kring, vilket jag tänker inte är så bra. De bör ju få vara barn och inte behöva bry sig om mammas och pappas räkningar”

Att barnets ålder och språkfärdighet ger konsekvenser för hur mycket de förstår av ett möte angavs som ett annat exempel på faktorer som påverkar huruvida respondenterna anpassar innehållet i möten när barn är närvarande. En intervjuperson beskrev att hen alltid frågar föräldern om hen samtycker till att barnet hör konversationen. Medan en annan intervjuperson beskrev att hen kan boka om möten till en annan tid när föräldern kan få barnvakt beroende på syftet med mötet. Två intervjupersoner belyste att de försöker undvika ämnen som de upplever kan vara olämpliga för barn att höra om barnet som är närvarande är gammalt nog att förstå, som exempelvis hyresskulder eller avstängd el.

“Även om det är barn på en fem, sex år så, de förstår ju väldigt mycket och då kan det bli att man inte kan prata om allt.”

Samtliga intervjupersoner beskriver att barns ökade delaktighet i arbetet inom ekonomiskt bistånd skulle kunna bidra med mycket. En intervjuperson beskriver att det skulle kunna finnas en vinst med att ställa frågor till barnen direkt för att socialsekreterarna skulle få en ökad möjlighet att fånga barnets eget perspektiv och upplevelser. En annan intervjuperson uppger att barns ökade delaktighet skulle kunna bidra till att uppmärksamma ouppmärksammat problematik mer, då personer som är aktuella inom försörjningsstöd inte automatiskt är aktuella på annat håll inom socialtjänsten. Detta beskrivs bero på att tills något pekar på att det finns en problematik antar socialsekreterarna att barn har en fungerande vardag. Att uppmärksamma barns problematik mer i arbetet beskrivs kunna bidra till att en kan se barns behov i större utsträckning och kan sätta in bättre insatser enligt en intervjuperson. Dock beskriver ett flertal intervjupersoner att trots att de ser fördelar med barns ökade delaktighet är det svårt, eftersom de arbetar inom försörjningsstöd som beskrivs som begränsat till att utreda familjens ekonomiska behov.

“Då kanske man snabbare hade kommit till insikt om det är någon insats som behöver göras. Men samtidigt...ah...samtidigt som sagt så handlar det ju om försörjningsstöd.”

Ett argument till att inte göra barn delaktiga uttrycks vara att skydda barnen från sina föräldrars ekonomiska situation. Detta resultat är i enlighet med resultaten i Åkerlunds (2017) och Näsman et al. (2012) studie. Det kan tolkas som att intervjupersonerna ser barnet som ett skyddsvärt objekt istället för en kompetent aktör. Det verkar det finnas ett dilemma mellan

om intervjupersonerna ska uppfatta barn som objekt som bör skyddas från föräldrarnas situation eller göra barn delaktiga som aktörer och då även lägga ett kanske för stort ansvar på barnet. Detta dilemma mellan aktör- och objektsyn lyfter även Rasmusson (2006) i sin forskning.

Socialsekreterarna på ekonomiskt bistånd beskriver en vilja att uppnå fler nivåer på Shiers delaktighetsmodell genom att de skulle vilja göra barn mer delaktiga och ser fördelar med att prata med barnen själva. Det finns en öppenhet hos intervjupersonerna för att utveckla arbetet med barns ökade delaktighet som kan leda till öppningar genom att socialarbetarna bestämmer sig för att arbeta med barnperspektivet. De når dock inte högre nivåer i Shiers delaktighetsmodell för att det saknas möjligheter och skyldigheter. Bristen på möjligheter och skyldigheter för att uppnå högre nivåer kan tolkas bero på hinder inom organisationen såsom arbetets vuxencentrering och arbetsbelastning, som framkommit tidigare i resultatet. Trots att socialsekreterarna uttrycker en öppenhet och ser fördelar med barns ökade delaktighet, sätts detta även i förhållande till hur de upplever sin enhets uppdrag och blir ett dilemma.

7.4 Samverkan ger konsekvenser för kommunikation och återkoppling

En av intervjupersonerna upplever att samverkan mellan ekonomiskt bistånd och barnenheten fungerar bra, medan resterande intervjupersoner upplever samverkan som icke-fungerande och att det påverkar arbetet med barnperspektivet. Flera av intervjupersonerna beskriver att samverkan med barnenheten sker när det är ekonomiskt bistånd som tar initiativet. En återkommande brist i samverkan med barnenheten beskrivs vara bristande kommunikation och återkoppling mellan enheterna när det sker förändringar i enskilda ärenden som påverkar klientens ekonomiska situation.

“Med socialkontor barn- och unga så funkar det inte jättebra. Vi har...på deras initiativ har vi inget samarbete, utan det är oftast på vårt initiativ som det blir samarbete.”

Flera av intervjupersonerna lyfter att brister i samverkan påverkas av olika organisatoriska faktorer, bland annat nämns personalomsättning, underbemanning och ärendeantal som

exempel. Medan en av respondenterna lyfter att brister i samverkan även påverkas av en bristande struktur, sker främst i akuta fall och är ofta informell. En av intervjupersonerna lyfte att organiseringen av socialförvaltningen påverkar samverkan. Hen menade att ledningen kan påverka hur samverkan fungerar inom organisationen och efterfrågade att samverkan skulle få en ökad prioritering inom verksamheten uppifrån. Hen upplevde att samverkan idag är beroende av den enskilda handläggaren och lyfte det som en förklaring till brister inom samverkan.

“(...) eftersom vi inte har så bra samverkan och tycker jag ligger väldigt mycket på organisationen än på individuella handläggare. Jag tycker att organisationen påverkar det negativt för organisationen kunde styra det till att vi har med samverkan, den samverkan som är idag är på individuella handläggare.”

En förutsättning för samverkan som flera intervjupersoner lyfter är att enheten för ekonomiskt bistånd och barnenheten, finns i samma byggnad, att förvaltningen är liten samt att detta leder till att handläggarna upplever att de känner varandra.

“Fördelar är det att vi sitter i samma byggnad ändå sitter nära varandra, så vi har ju nära till varandra för att kunna prata även om man bara vill bolla något som man kanske inte är säker att man ska göra en orosanmälan kring. Det är en fördel att vi är nära varandra och att vi känner varandra så man behöver inte ringa någon okänd människa som sitter i en annan del av stan.”

Hälften av intervjupersonerna hade förslag på hur samverkan kunde fungera bättre. De lyfte alla behovet av mer kunskap om Socialförvaltningens arbete med barn som något som skulle kunna öka samverkan. Den ökade kunskapen kring barn menar en intervjuperson kan leda till en ökad säkerhet i var hen kan vägleda barnfamiljer som har olika behov, vilket i sin tur kan leda till att samverkan fungerar bättre. Medan två andra intervjupersoner lyfte gemensamma utbildningsdagar och planeringsdagar för en ökad struktur som ett förslag till ökad samverkan.

“(...) mer kunskap om Socialförvaltningens roll, den övergripande rollen som Socialförvaltningen har för barn. Vad gör barn- och familj, vad gör familjens hus?”

En intervjuperson lyfte att en ökad samverkan kan leda till att alla olika kontakter barnfamiljer har på socialtjänsten kan samlas och arbeta åt samma håll, vilken hen beskrev skulle underlätta arbetet kring denna klientgrupp.

“Jag tänker att när vi sitter och jobbar utifrån olika håll så om vi då sitter tillsammans och jobbar åt samma håll (...) alla hör allting samtidigt och det är mycket lättare att arbeta framåt.”

Resultatet som visar brister i kommunikationen kan kopplas till begreppet samsyn som är en förutsättning för en fungerande samverkan (Myndigheten för skolutveckling et al., 2007). Detta resultat som belyser kommunikationssvårigheter kan även kopplas till de hinder som kommunerna i Andersson et al. (2017) upplevde för samverkan. Den bristande samverkan med barnenheten kan tolkas som ett hinder för arbetet med barnperspektiv för att det ger en bristande samsyn kring arbetsfördelningen och vilket ansvar en har i samarbetet. Den geografiska närheten skulle kunna vara en förutsättning för en fungerande samverkan om det underlättar kommunikationen vilket också Andersson et al. (2017) beskriver som en förutsättning för en fungerande samverkan. Dock kan tolkas som att den geografiska närheten inte är tillräcklig för att samverkan ska fungera på ett bra sätt enligt intervjupersonerna.

Intervjupersonerna belyser en avsaknad av styrning kring samverkan med barnenheten och efterfrågar ökad styrning och struktur från ledningen. Detta resultat är i linje med tidigare forskning (Andersson et al., 2017; Enell & Denvall, 2018). Den bristande prioriteringen av samverkan mellan enheterna kan tolkas som en försvårande omständighet för att få en helhetssyn av klienterna som en arbetar med. Det kan även ses som ett hinder för arbetet med barnperspektivet i det avseendet att det kan bidra till att graden av samverkan varierar mellan olika socialsekreterare, som konsekvens av brister i struktur och styrning. Detta är i linje med Andersson et al. (2017) resultat om personbunden samverkan som beskrivs vara sårbar och problematisk.

Förslagen som intervjupersonerna lyfter och eftersöker speglar de begrepp som tagits fram som förutsättningar för samverkan; *struktur, samsyn och styrning*. En tolkning som kan göras utifrån detta är att samverkan, i en förbättrad form, skulle kunna leda till ett ökat barnperspektiv och en bättre helhetssyn kring målgruppen barnfamiljer.

8. Diskussion

I detta avsnitt kommer studiens frågeställningar att besvaras, studiens huvudsakliga resultat sammanfattas och en diskussion kommer föras om slutsatserna. Därefter kommer studiens resultat även positioneras i förhållande till tidigare forskning, metodval kommer att diskuteras och slutligen kommer frågor som väckts till framtida forskning att tas upp.

Studien har syftat till att undersöka och förstå hur socialsekreterare inom enheten för ekonomiskt bistånd definierar och arbetar med barnperspektivet. En annan del av studiens syfte har varit att undersöka hur barns delaktighet möjliggörs i arbetet samt hur samverkan sker med andra enheter i arbetet kring barnperspektiv.

Resultatet visar att barnperspektivet är svårdefinierat och att det saknas konkreta arbetssätt. De tillfällen när respondenterna uppmärksammar barnperspektivet i arbetet med ekonomiskt bistånd är främst vid avslag och nybesök där det finns konkret utskrivet i utredningsmallen. Resultatet visar även att bristen på konkreta metoder och riktlinjer i arbetet för att stödja ett barnperspektiv inom ekonomiskt bistånd, vilket kan härledas till hur vuxencentrerat arbetet är.

I resultatet identifierades ett dilemma mellan respondenternas huvuduppgift som är att utreda vuxnas ekonomi och ansvaret för att synliggöra barns situation. Respondenterna uttryckte en ambivalens kring om det är deras uppgift att arbeta med målgruppen barn och utreda deras situation, samtidigt som de såg det som en skyldighet att fånga upp barn som far illa. Det vuxencentrerade arbetet ger i sin tur konsekvenser för barns delaktighet inom ekonomiskt bistånd som kan kopplas till studiens andra frågeställning om barns delaktighet. Resultatet visar att det finns brister kring barns delaktighet i arbetet inom ekonomiskt bistånd. Trots bristerna visar resultatet att det finns en öppenhet för vad barns ökade delaktighet och ett barnperspektiv skulle kunna bidra med i arbetet. Fördelarna med barns ökade delaktighet sätts dock i förhållande till respondenternas huvudsakliga arbetsuppgift som är att utreda vuxna och blir ett dilemma.

Något annat som visade sig påverka barns delaktighet var att respondenterna lyfte att det kanske inte alltid är barnets bästa att bli delaktiga i familjens ekonomiska situation och att det

är svårt att avgöra hur barn påverkas av att vara delaktiga. Ett argument mot barns delaktighet var att skydda barnen från inblandning i föräldrarnas situation utifrån den skam och stigmatisering som ofta följer av att motta ekonomiskt bistånd enligt intervjupersonerna. Att inte göra barn delaktiga utifrån argumentet att de skyddar barnen från föräldrarnas problematik kan ifrågasättas eftersom barnen troligtvis redan är medvetna om den ekonomiska situationen, vilket Näsman et al. (2012) lyfter i sin forskning. Att socialarbetarna skyddar barn mot delaktighet och inblandning i familjens situation vittnar om att de ser barn som skyddsvärda objekt, vilket minskar barns delaktighet och ställning som aktiva subjekt. Ett dilemma inom barns delaktighet som återfinns i denna studie och som Rasmusson (2006) lyfter i sin forskning är det inte är eftersträvansvärt att barn blir aktiva subjekt i den graden att ett för stort ansvar att föra sin talan läggs på barnet, samtidigt som de inte heller ska ses som enbart skyddsvärda objekt.

Intervjupersonerna beskrev att barns ålder och språkfärdighet beaktades i möten när barn var närvarande för att skydda de från delaktighet i föräldrarnas situation. Att barnets ålder och mognad är faktorer som ska beaktas när barn ska göras delaktiga i beslut som rör de återkommer i bland annat artikel 12 i barnkonventionen (Hultman, 2012). Detta kan tolkas som att ju äldre barnet blir desto mer ökar hans delaktighet, dock verkar socialsekreterarna i resultatet resonera tvärtom. Socialsekreterarna i studien väljer istället att skydda barn från inblandning ju äldre de blir i takt med att barns förståelse och språkfärdighet ökar, vilket kan tolkas som en minskning av barnets delaktighet.

Utifrån Shiers (2001) delaktighetsmodell nådde inte socialarbetarnas arbete en hög nivå eftersom barns delaktighet inte är inkorporerat i arbetet. De frågar inte löpande om barns situation och inte heller om barnets perspektiv, eftersom de utgår från föräldrarnas utsagor om barns situation. Studiens resultat visar utifrån detta en tydlig uppdelning mellan barnperspektiv och barnets perspektiv. Resultatet visar att socialsekreterarna saknar metoder för arbetet med barnperspektivet. Ett sätt att öka barns delaktighet inom ekonomiskt bistånd skulle kunna vara att socialsekreterarna får fler metoder att använda i mötet med barn. De metoder som behövs kan tänkas finnas inom andra enheter i socialtjänstens som har barn som huvudmålgrupp. Det som främst förhindrar barns delaktighet inom enheten är att det saknas en skyldighet att göra barn delaktiga genom att lyssna till barn i arbetet, vilket är grundläggande för att uppfylla den första nivån i delaktighetsmodellen.

Resultatet speglade även en bristande samverkan mellan enheten för ekonomiskt bistånd och barnenheten som kunde härledas till att styrning, samsyn och struktur som är förutsättningar för samverkan saknas inom organisationen. Respondenterna efterfrågade mer struktur och styrning kring samverkan. De redogjorde för att en ökad prioritering från ledningen skulle kunna bidra till att samverkan inte är beroende av den enskilda socialsekreteraren i lika stor utsträckning. De efterfrågade även mer kunskapsdelning mellan enheten för ekonomiskt bistånd och barnenheten för att öka samverkan. Den bristande samverkan med barnenheten kan tolkas som ett hinder för arbetet med barnperspektivet för att det ger en bristande samsyn kring arbetsfördelningen och vilket ansvar en har i samarbetet. Sammanfattningsvis visar resultatet att enheten för ekonomiskt bistånd samverkar med barnenheten på en informell nivå i dagsläget, men uttrycker en önskan om en mer strukturerad samverkan kring barnperspektivet.

Tidigare forskning inom ämnesområdet har liksom denna studie kommit fram till att barnperspektivet är svårdefinierat och att det finns en uppdelning mellan barnperspektivet och barnets perspektiv (Hultman, 2012; Leviner, 2012; Hollander, 2005; Cederborg, 2012; Ponnert, 2015). Att fokus ligger på vuxna och barn blir osynliggjorda inom socialtjänsten är en slutsats som denna studie och tidigare forskning delar (Ponnert, 2015; Leviner, 2012; Hollander, 2005; Åkerlund, 2017; Socialstyrelsen, 2015). En annan brist inom arbetet med barnperspektivet är behovet av ökade riktlinjer och arbetsmetoder för att utveckla arbetet, vilket denna studies resultat och Socialstyrelsen (2015) kommer fram till. Denna studies resultat stärker på många sätt tidigare forsknings slutsatser och skulle kunna bidra ytterligare till bilden av hur socialsekreterare arbetar med barnperspektivet inom ekonomiskt bistånd. Denna studie har undersökt hur bristerna som den tidigare forskningen tar upp tar sig i uttryck i praktiken, vilket det finns begränsad forskning om. Något annat som skiljer studien från tidigare forskning är att vi kopplar samverkan som en förutsättning för barnperspektivet och barns delaktighet inom ekonomiskt bistånd. Om samverkan med barnenheten skulle vara fungerade skulle kompetensen kring barnperspektivet öka vilket kan kopplas till Morén et al. (2010) och Grell et al. (2016) forskning om att samverkan behövs för att skapa den kompetens klienten behöver möta.

Valet av forskningsdesign har präglat studiens resultat. Om exempelvis en kvantitativ enkätstudie hade genomförts hade fler exempel på socialsekreterare definition och arbete med

barnperspektivet kunnat fångas. Studiens resultat har även påverkats av urvalet, om en annan socialförvaltning valts som exempelvis haft en annan kommunstorlek, andra kommuninvånare med andra socioekonomiska förutsättningar eller professionella med annan utbildningsbakgrund eller andra skillnader i kön, etnicitet etcetera hade det möjligtvis gett ett annat resultat. Detta val får konsekvenser för överförbarheten av studiens slutsatser. Trots detta stämmer studiens resultat till stora delar överens med tidigare forskning inom området vilket kan vara något som kan öka slutsatsernas trovärdighet och överförbarhet till andra situationer. En annan faktor som har påverka resultatet är valet av teoretiska utgångspunkter, om andra teorier valts hade annat troligtvis upptäckts i datamaterialet av värde för vidare analys.

Arbetet med barnperspektivet och barns delaktighet kommer med stor sannolikhet förändras efter barnkonventionens tillträde som lag i Sverige år 2020. I framtida forskning skulle det vara av intresse att vidare studera barnperspektivet användning inom enheten för ekonomiskt bistånd eller andra enheter som inte har barn som huvudmålgrupp efter lagens tillträde. Ett undersökningsområde skulle förslagsvis kunna vara utvecklingen av arbetet med barnperspektivet över tid och hur det har förändrats i och med den nya lagändringen. En ökad styrning på riks- och kommunal nivå i och med barnkonventionen tillträde som svensk lag, skulle kunna bidra till ett ökat arbete med barnperspektivet och barns ökade delaktighet. Denna studies kan användas i framtida utvecklingsarbete kring barnperspektiv inom socialförvaltningen där studien genomfördes, men även inom andra socialförvaltningar.

9. Referenslista

Ahrne, G., & Svensson, P. (2015). Kvalitativa metoder i samhällsvetenskapen. I G. Ahrne, & P. Svensson (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder* (s. 8–16). Stockholm: Liber AB.

Barnombudsmannen. (2019). *FN:s konvention om barnets rättigheter*. Hämtad 2019-03-14, från <https://www.barnombudsmannen.se/barnombudsmannen/publikationer/genomfora-barnkonventionen/en-skrift-om-barnkonventionen/>

Barnombudsmannen. (u.å.). *Uppdrag, organisation och arbetsätt*. Hämtad 2019-03-14, från <https://www.barnombudsmannen.se/barnombudsmannen/om-oss/uppdrag/>

Bergmark, Å. (2013). Ekonomiskt bistånd – en urholkad stödform. *Socionomens forskningssupplement*, 34, 28–37.

Berrick, J-D., Dickens, J., Pösö, T., & Skivenes, M. (2015). Children's involvement in care order decision-making: A cross-country analysis. *Child Abuse & neglect*, 49 (2015), 128–141. doi: 10.1016/j.chiabu.2015.07.001

van Bijleveld, G.G., Dedding C.W.M., & Bunders-Aelen, J.F.G. (2013). Children's and young people's participation within child welfare and child protection services: a state-of-the-art review. *Child and Family Social Work*, 20, 129–138. doi:10.1111/cfs.12082

Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101. doi: 10.1191/1478088706qp063oa

Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.

Cederborg, A-C. (2012). Barnperspektiv i myndighetsutövning. *Locus*, 2012(1–2), 6–27.

DiMaggio, P., & Powell, W. (1983). The Iron Cage Revisited: Institutional Isomorphism and Collective Rationality in Organizational Fields. *American Sociological Review*, 48(2), 147–160.

Enell, S., & Denvall, V. (2018). *Att överskrida gränser för barnens bästa: Tidigt och förebyggande arbete i Växjö kommun* (2018:1). Växjö: Institutionen för socialt arbete, Linnéuniversitetet.

Grape, O. (2006). Domänkonsensus eller domänkonflikt? I O. Grape., B. Blom., & R. Johansson (Red), *Organisations och omvärld - nyinstitutionell analys av människobehandlande organisationer* (s.47–72). Lund: Studentlitteratur.

Grape, O. (2015). Samverkan inom och mellan människobehandlande organisationer. I S. Johansson, P. Dellgran., & S. Höjer (Red.), *Människobehandlande organisationer - villkor för ledning, styrning och professionellt välfärdsarbete* (s.292–312). Stockholm: Natur & Kultur.

Grell, P., Ahmadi, N., & Blom, B. (2013). Hur inverkar organisationsstrukturen på socialtjänstens klientarbete? – en sammanfattning av kunskapsläget. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 2013 (3–4), 222–240.

Grell, P., Ahmadi, N., & Blom, B. (2016) ‘Sometimes it’s really complicated!’ – clients with complex needs on their encounters with specialized personal social service organisations in Sweden, *Nordic Social Work Research*, 6(3), 188–200, doi: 10.1080/2156857X.2016.1156017

Halldén, G. (2003). Barnperspektiv som ideologiskt eller metodologiskt begrepp. *Pedagogisk forskning i Sverige*, 8(1–2), 12–23.

Hasenfeld, Y. (2010). *Human services as complex organizations*. Los Angeles: SAGE Publications.

Hollander, A. (2005). Lagens konstruktion underlättar inte tolkningen av barnets bästa. *Socionomen*, 2005 (4), 44–49.

Hultman, E. (2012). Gestaltning av barns röster i socialtjänstens skriftliga utredningsbedömningar. *Locus*, 2012 (1–2), 69–80.

Inspektionen för vård och omsorg. (2015). *Svårt att förverkliga barnens bästa? Om barnperspektivet vid beviljande av ekonomiskt bistånd*. Stockholm: Inspektionen för vård och omsorg (IVO).

Jacobsen, D-I. (2012). *Förståelse, beskrivning och förklaring: Introduktion till samhällsvetenskaplig metod för hälsovård och socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur.

Kvale, S., & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Leviner, P. (2012). Socialtjänstens barnskyddsansvar ur ett rättsligt perspektiv - dilemman och tillämpning. *Locus*, 2012(1–2), 48–68.

Lindblom, J. (2016). *Barnfamiljer med ekonomiskt bistånd - vilket stöd får de för att bli självförsörjande?* Stockholm: FoU Nordost. FoU-rapport nr 25/2016.

Lindholm, J. (2014). FN:s konvention om barnets rättigheter. I A-C. Cederborg (red.), *Barnperspektiv i socialtjänstens arbete*. (s. 17–48). Malmö: Gleerups.

Meyer, J., & Rowan, B. (1977). Institutionalized Organizations: Formal Structure as Myth and Ceremony. *American Journal of Sociology*, 83(2), 340–363.

Morén, S., Blom, B., Lundgren, M., & Perlinski, M. (2010). Specialisering eller integration? En studie av socialarbetares syn på arbetsvillkor och insatser i tre organisationsformer. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 2010 (2), 189–209.

Motion 2017/18:4101. *Med anledning av prop. 2017/18:186 Inkorporering av FN:s konvention om barnets rättigheter*. Tillgänglig: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/med-anledning-av-prop-201718186-inkorporering_H5024101

Myndigheten för skolutveckling, Rikspolisstyrelsen & Socialstyrelsen. (2007). *Strategi för samverkan – kring barn och unga som far illa eller riskerar att fara illa*. Västerås: Edita Västra Aros.

Näsman, E., Ponton von Gerber, C., & Fernqvist, S. (2012). *Barnfattigdom – om bemötande och metoder ur ett barnperspektiv*. Stockholm: Gothia förlag.

Ponnert, L. (2015). Barnets bästa i teori och praktik. När olika logiker möts. *Socionomen*, 2015(6), 44–56.

Rasmusson, B. (2006). Barnperspektiv i den sociala barnvården. *Forsknings- och utvecklingsarbete inom ramen för projekt Kunskapsbaserad socialtjänst*. (Meddelanden från Socialhögskolan; Vol. 2006, Nr. 2), (Research Reports in Social Work; Vol. 2006, Nr. 2). Socialhögskolan, Lunds universitet.

Rauhut, D., Lingärde, S., & Alander, N. (2006). *Om barnfattigdom - ansvar, insatser och orsaker*. Stockholm: Forsknings- och utvecklingsenheten.

Reyneart, D., Bouverne-De Bie, M., & Vandeveld, S. (2009). A Review of Children's Rights Literature Since the Adoption of the United Nations Convention on the Right of the Child. *Childhood Vol. 16*(4), 518–534. doi: 10.1177/0907568209344270

Riksdagen. (2018). *Barnkonventionens väg mot svensk lag*. Hämtad 2019-03-05 från <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/barnkonventionens-vag-mot-svensk-lag/>

Ringbäck Weitoft, G., Hjern, A., Batljan, I., & Vinnerljung, B. (2008). Health and social outcomes among children in low-income families and families receiving social assistance—A Swedish national cohort study. *Social science & Medicine*, 66, 14–30. doi:10.1016/j.socscimed.2007.07.031

SFS (2001:453). *Socialtjänstlag*. Stockholm: Socialdepartementet.

SFS (2012:776). *Socialtjänstlag*. Stockholm: Socialdepartementet.

SFS (2009:496). *Socialtjänstlag*. Stockholm: Socialdepartementet.

Shier, H. (2001). Pathways to participation: openings, opportunities and obligations. *Children & Society*, 15(2001), 107–117. doi: 10.1002/CHI.617

Socialstyrelsen. (2013). *Ekonomiskt bistånd. Handbok för socialtjänsten*. Hämtad 2019-04-03 från <https://www.socialstyrelsen.se/publikationer2013/2013-12-31>

Socialstyrelsen. (2015). *Beaktande av barnperspektiv vid handläggning av ekonomiskt bistånd*. Hämtad 2019-03-05 från <http://www.socialstyrelsen.se/publikationer2015/2015-1-46>

Stranz, H., & Wiklund, S. (2012). Oskälig levnadsnivå? En studie om inkomstnivåer bland ensamstående mödrar med socialbidrag. *Socialvetenskaplig tidskrift*, 2012(2), 72–92.

Stranz, H., & Wiklund, S. (2014). *I välfärdens utkant - om ensamstående mödrar med socialbidrag och deras barn*. Stockholm: UNICEF Sverige.

UNICEF Sverige. (2009). *Barnkonventionen: FN:s konvention om barnets rättigheter*. Stockholm: UNICEF Sverige.

UNICEF Sverige. (u.å.). *Vad har barnkonventionen för status i Sverige?* Hämtad 2019-03-05 från <https://unicef.se/fragor/vad-har-barnkonventionen-for-status-i-sverige>

Vetenskapsrådet. (2011). *God Forskningssed*. Vetenskapsrådets rapportserie 1:2011. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Vis, S-A., Holtan, A., & Thomas, N. (2010). Obstacles for child participation in care and protection cases - why Norwegian social workers find it difficult. *Child Abuse Review*, 21 (2012), 7–23. doi: 10.1002/car.1155

Åkerlund, E-M. (2017). *Barnet mellan raderna - en intervjustudie om barn och ekonomiskt bistånd*. Stockholm: FoU Södertörn. FoU-rapport nr 151/17.

10. Bilaga 1 – Intervjuguide

Intervjun inleds med att intervjupersonen kommer hälsas välkommen samt informera om samtyckeskravet och med att signera samtyckeskravet som vi har författat. Sedan kommer intervjupersonen informeras om att allt hen säger i intervjun är konfidentiellt och att deltagandet är helt frivilligt och hen kan närsomhelst välja att avbryta intervjun.

Intervjupersonen kommer även att informeras om att hen inte behöver svara på frågor hen inte vill besvara.

Intervjupersonen kommer informeras om att intervjun kommer att spelas in samt att inspelningen kommer raderas efter studiens är färdigställd.

Intervjupersonen kommer även informeras om studien syfte igen och hur hen kan ta del av den färdiga rapporten.

Efter att ha informerats om det som står ovan frågas intervjupersonen: Har du några frågor innan vi börjar intervjun?

Inledande frågor

- Hur länge har du arbetat inom enheten för ekonomiskt bistånd?
- Skulle du kunna beskriva din roll som socialsekreterare inom ekonomiskt bistånd?
- Vilken utbildning har du?
- Hur ofta möter du klienter som är föräldrar, som har barn i ditt arbete?

Definition av barnets bästa/barnperspektivet

- Hur skulle du definiera barnperspektivet?
- Vad innebär ett barnperspektiv för dig?
- Hur använder du dig av barnperspektivet i ditt arbete? Kan du ge något konkret exempel på en specifik situation där barnperspektivet varit extra närvarande?
- Vad innebär att beakta barnets bästa för dig?

Följdfråga: Hur beaktar du barnets bästa i ditt arbete?

- Vilka förutsättningar samt svårigheter upplever du med att arbeta utifrån ett barnperspektiv/barnets bästa?

- *Följdfråga: Upplever du att det finns en skillnad mellan barnperspektivet och barnets bästa?*

Om ja → på vilket sätt?

Om nej → varför inte?

Utbildning inom barnperspektivet och barnets bästa

- Vilken utbildning har du fått om barnperspektivet och barnets bästa?

Följdfråga: Vilka möjligheter har du att fördjupa dig inom detta arbete?

- Vilka kunskaper upplever du att du behöver för att kunna arbeta med barnperspektivet?

Följdfråga: Skulle du kunna beskriva hur du får dessa kunskaper/Hur du skulle kunna få dessa kunskaper?

Arbetet med barnets bästa/barnperspektivet

- Inledande fråga: Hur arbetar ni inom enheten för ekonomiskt bistånd med barnets bästa?

- Vilka metoder eller verktyg finns inom organisationen för att arbeta utifrån ett barnperspektiv?

Följdfråga: Vilka metoder skulle du vilja ha för att få ökade förutsättningar för att beakta barnets bästa?

- Hur ser rutinerna ut för att använda sig av barnperspektivet/barnets bästa?

Följdfråga: Finns det lokala riktlinjer eller andra verktyg inom förvaltningen som berör hur barnperspektivet/barnets bästa ska hanteras?

Om ja → Hur är dessa riktlinjer/verktyg utformade?

Om nej → Skulle du önska att det fanns riktlinjer/verktyg som vägledning? → Om ja → På vilket sätt skulle du önska att de skulle vara utformade?

- På vilket sätt beaktar du barnets bästa vid beslutfattandet när det finns barn med i hushållet?

Följdfråga: Finns det några beslut eller situationer där barnperspektivet/barnets bästa alltid går före exempelvis föräldrarnas intresse?

Följdfråga: Ser handläggning av barnfamiljer/hushåll med barn annorlunda ut än för hushåll utan barn?

- Hur ser handläggningen av barnfamiljer/hushåll med barn ut?
 - Upplever du att det finns intressekonflikter i beslutfattandet, mellan barnets bästa/intresse och föräldrarna i handläggningen av hushåll med barnfamiljer?
- Om ja → Hur förhåller du dig till olika intressen som ska tas in i beaktning?*

Delaktighet

- Inledande fråga: Hur ofta träffar du barnen till familjerna/föräldrarna som du handlägger?
 - Anser du att det är din uppgift att utreda barnets behov/situation?
- Om ja → Hur går du tillväga?*
- Om nej → Om du misstänker att barnen inte har det bra vad gör du då?*

- Hur involveras barn i utredningsarbetet samt i beslutfattandet?

Följdfråga: Vilka svårigheter och förutsättningar finns i arbetet med att involvera barn i handläggningen?

- Vad anser du att barn kan bidra med i en utredning?

Följdfråga: Hur uppfattar du betydelsen av, och syftet med, att låta barn gestalta sina egna upplevelser?

- Hur skulle du beskriva att du möjliggör barns delaktighet i ditt arbete med barnfamiljer?

- Finns det några lokala riktlinjer eller bestämmelser eller någon vägledning för hur barns delaktighet och egna åsikter ska belysas i arbetet/utredningsarbetet?

Om ja → Hur ser dessa riktlinjer ut?

Om nej → Skulle du önska att det fanns riktlinjer?

Övriga frågor:

- Hur upplever du att organisationen påverkar möjligheter att arbeta med barnperspektivet?

Följdfråga: På vilket sätt påverkas möjligheterna eller på vilket sätt försvårar organisationen arbetet med barnperspektivet?

- Finns det något samarbete/samverkan mellan ekonomiskt bistånd/försörjningsstöd och barnenheten? Hur ser samarbetet ut? Finns det någon samverkan i att beakta barnets bästa/barnperspektivet?

Avslutning

- Finns det något mer du vill tillägga eller något du skulle vilja lyfta som du tycker vi har glömt att prata om?
- Om du inte har något mer du vill tillägga tycker jag att vi avslutar här. Jag skulle vilja tacka för din medverkan i intervjun.

11. Bilaga 2 - Samtyckesbrev

Samtyckesblankett

Jag samtycker härmed till att medverka i studien och vet vad studiens syfte är.

Jag har informerats om mitt deltagande i studien och att deltagandet är frivilligt och att jag när som helst kan avbryta min medverkan

De uppgifter som framkommer under intervjun kommer inte att föras vidare och mitt namn kommer att anonymiseras i utskriften och i den slutgiltiga rapporten.

De uppgifter som framkommer under intervjun som kan kopplas till individen kommer att behandlas med högsta möjliga konfidentialitet, så att min identitet inte röjs.

Uppgifterna kommer att bevaras på ett sådant sätt att obehöriga inte kan ta del av dem. Den information jag lämnar kommer endast att användas i forskningssyfte till denna C-uppsats men jag är medveten om att slutversionen är offentlig. Inspelningen av intervjun kommer att raderas efter att arbetet slutförts och godkänts.

Ort och Datum

Deltagarens underskrift

Namnförtydligande

Studenternas underskrift

12. Bilaga 3 - Informationsbrev

Hej!

Du tillfrågas härmed om att delta i en studie som berör ämnet socialsekreterares användning av barnperspektivet inom enheter där målgruppen inte främst är barn. Syftet med studien är att skapa en förståelse för hur socialsekreterare som arbetar i socialtjänstens verksamheter som inte riktar sig till barn som målgrupp, men där barn ändå är närvarande, tar hänsyn till och har ett barnperspektiv. Studiens syftar även till att undersöka i vilken utsträckning barn är delaktiga i arbetet inom ekonomiskt bistånd.

Vi är två studenter som går vår sjätte termin på Socionomprogrammet vid Stockholms universitet och är nu i processen av att skriva vårt examensarbete och söker därför intervjupersoner. Studien är en kvalitativ intervjustudie och vi söker dig som arbetar inom enheten ekonomiskt bistånd/försörjningsstöd. Urvalet i studien kommer att bestå av sex till åtta respondenter. Vi siktar på att intervjuerna ska vara 30–40 min långa, men vi skulle vara tacksamma om ni kunde avsätta ungefär en timme av er tid för att delta.

Deltagandet i studien är helt frivilligt och du som intervjuperson kan närsomhelst välja att avbryta din medverkan. Intervjuerna kommer att spelas in och skrivs ut, efter att uppsatsen är färdigställd kommer inspelningarna att raderas. I uppsatsen kommer alla personliga uppgifter som kan spåras till den enskilda individen att anonymiseras. I transkriberingen av intervjuerna kommer alla personliga uppgifter som kan spåras att behandlas så att inga obehöriga kan ta del av dem och uppgifterna kommer endast att användas i forskningssyfte. Som deltagare i studien är du välkommen att ta del av uppsatsen när den är färdigställd.

Vi har tänkt oss att genomföra intervjuerna under vecka XX och XX, den exakta tiden och platsen kan anpassas utifrån ert schema.

Hör av dig till oss vid intresse via mejl eller telefon **senast XX**.

Med vänliga hälsningar,

Farida och Suzanne